1 NEWSLETTER

ISSUE №2-1, 2020

ВІСНИК ПАРЛЯМЕНТАРНОЇ ПРОГРАМИ "КАНАДА-УКРАЇНА"

Оратор та колишній Державний секретар Сполучених Штатів Америки, Вільям Дженнінгс Браян, сказав: "Досвід і спостереження — це найбільше джерело мудрості". Я думаю, якби цей американський державний діяч знав про існування Парламентарної Програми "Канада – Україна" (ППКУ) та важливість досвіду та спостережень, які можна отримати від цієї програми, він додав би до цього твердження слова, "це також збагачує вашу особистість, змінює багато ваших уявлень і дає впевненість, що ти можеш чогось досягти в цьому житті".

Світлана Тарабан – ППКУ 1996.
4-й курс мовознавство, Запорізький національний технічний університет,
Інтерн 1996 року до Джона Каммінса, члена парламенту від округу Дельта,
Британська Колумбія

"Є ще інший сценарій розвитку для України,
більш позитивний, з вільною системою.
Такий, де молодь в молодій країні кидає всі сили
на те, аби нарешті вирватися з пастки свого минулого."

Вільям Б. Тейлор
Надзвичайний і повноважний посол США в Україні
2006-2009 та 2019-2020

CANADA-UKRAINE PARLIAMENTARY PROGRAM
ПАРЛЯМЕНТАРНА ПРОГРАМА КАНАДА-УКРАЇНА
PROGRAMME PARLIAMENTAIRE CANADA-UKRAINE

Стажери та випускники CUPP 2019, Юрій та Антін Кушнір разом із директором CUPP - Ігорем Бардином на святкуванні Українського дня у 2019 р.

ЗМІСТ: перша частина

інтерв'ю з
4 Ігорем Бардином

ППКУ святкує 30-річчя стажування у канадському
8 парламенті

Українська діаспора
12 та її вплив на Україну

Глобальний проєкт інтерв'ю з
20 Романом Ващуком
30 Євгенією Йепес-Віньєса
34 Михайлом Винницьким
Владикою
40 Борисом Ґудзяком
48 Марією Сорокою
56 Евгеном Чолійом

1991 ПАРЛЯМЕНТАРНА ПРОГРАМА „КАНАДА-УКРАЇНА" 2020

16 липня 1990 року Верховною Радою Української РСР була прийнята Декларація про державний суверенітет України, яка проголосила визнання Парламентом потреби будувати українську державу відповідно до принципів верховенства права.

24 серпня 1991 року Верховна Рада України прийняла Акт проголошення незалежності України, який українці підтримали під час референдуму 1 грудня 1991 року. Того ж року, канадці відсвяткували 100-ту річницю іміґрації українців до Канади. Задля святкування такої знакової події в історії Канади канадські організації запланували різноманітні програми та проєкти.

Фундація Катедри українознавчих студій Торонтського університету відзначила 100-річчя іміґрації українців до Канади створенням Парламентарної Програми «Канада-Україна» (ППКУ).

ППКУ надає можливість студентам спостерігати за демократичним управлінням та отримувати досвід, якимкористувались покоління канадських, американських та західньоевропейських студентів.

З 1991 року понад 1000 студентів пройшли стажування в ППКУ та конференціях «Модель для України» в університетах Оттави, Торонто, Вашингтону, США, Оксфорду, Великобританії, Львова та Києва.

В перший рік існування програми у 1991 році, д-р Кріс Ексворті з Нової демократичної партії Канади привітав свого нового стажера Івана Ткаченко. Джессі Фліс з Ліберальної партії привітав свою стажерку Мар'яну Драч. Алан Редвей з Прогресивно-консервативної партії Канади привітав свою нову стажерку Соломію Хмару.

Цього року в рамках ППКУ 2020 члени Парляменту Канади вітатимуть українських студентів з університетів України, Франції, Німеччини, Словаччини, Норвегії, Туреччини та Польщі.

У 2020 році ППКУ святкуватиме свою 30-ту річницю стажування в Парламенті Канади.

Ми завжди відкриті для співпраці з усіма стажерами ППКУ!

Chair of Ukrainian Studies Foundation
620 Spadina Avenue, Toronto, Ontario, Canada M5S 2H4
tel: (416) 234.9111, fax: (416) 234.9114
CUPPCANADA
www.katedra.org

1й ряд: Микола Антонюк, Павло Бриляк, Богдан Колченко. 2й ряд: Марина Ларіна, Наталія Лаврова, Юрій Кушнір, Анна Мисишин, Ігор Бардин, Софія Кузмінська, Христина Михасюк, Юлія Голопотелюк, Валентина Каліч, Вікторія Чуменко. 3й ряд: Антін Кушнір, Максим Дворовий, Максим Джигун, Богдан Пучков.

ПАРЛЯМЕНТАРНА ПРОГРАМА "КАНАДА – УКРАЇНА": ЗАХОПЛЮЮЧИЙ, ВИПРОБОВУЮЧИЙ ТА ВЕСЕЛИЙ ДОСВІД

Ідея відправити молоде покоління закордон, щоб отримати досвід, навчитись та повернути найкращі з набутих навичок додому — не є новою. Це саме те, що Петро Перший зробив на початку 18 століття. Сьогодні, засновники Парламентарної Програми "Канада-Україна" (ППКУ - CUPP) покладають свої надії на нове покоління українців. Я впевнена, що для всіх нас, учасників ППКУ CUPP-96 ця подорож до Канади була особливою, завдяки можливості бути залученою в багатьох аспектах канадського життя.

Ми мали змогу побачити, як працюють канадці, як вони проводять свої вихідні та канікули, як люди ставляться один до одного та, як вони розв'язують свої проблеми. Ми спостерігали канадське суспільство коли воно було у незгоді щодо закону про сексуальну орієнтацію, а також коли воно святкувало національне свято — День Канади — у великій гармонії. Ми також мали можливість провести 2 місяці у місці, де Канада це мікрокосмос, калейдоскоп, що зображує кожен аспект національного характеру Канади. Це, звичайно, канадський парламент. В мене залишилось глибоке враження про це місце, яке розташоване в самому серці Оттави. В мене залишились найкращі спогади про людей, яких я зустріла на Парламентському пагорбі та з ким я мала задоволення працювати. Працюючи в офісі членів парламенту та його персоналу, я спостерігала, як функціонує механізм канадської влади. Професійний підхід, повага до Конституції, відсутність бюрократизму та повага до думки інших, ретельне дослідження кожної проблеми — дуже важливі елементи цього механізму. Я спостерігала це щодня на роботі в офісі. І це я можу описати як "аеробіка в політиці".

Я також була вражена кількістю молодих канадців, які працюють на Парламентському пагорбі, як законодавчі, виконавчі та особисті помічники. Я не сумніваюсь, що країна може одержати великі вигоди, залучаючи до політичного процесу допитливі та активні розуми своєї молоді. У цьому відношенні, Канада є яскравим прикладом для багатьох країн.

Я також вважаю своє перебування в Канаді дуже важливим, оскільки у мене була можливість бачити канадський феномен мультикультуралізму в роботі. Двомовний та мультикультурний характер канадського суспільства продемонстрував мені, що існує шлях мирного співіснування різних етнокультурних груп, мультикультуралізм визнаний офіційною політикою уряду та фундаментальною характеристикою ідентичності та спадщини країни. Позитивний приклад Канади особливо важливий для решти світу, що має так багато конфронтацій спричинених міжкультурними зіткненнями. Мультикультуралізм, що вплетений в саму тканину канадського життя допоміг мені розуміти та цінувати інші культури.

Американський письменник Вільям Ченнінг одного разу сказав: "Досвід і спостереження — це найбільше джерело мудрості"". Я думаю, якби цей письменник знав про існування ППКУ-CUPP та важливість досвіду та спостережень, які можна отримати від цієї програми, він додав би до цього твердження слова, "це також збагачує вашу особистість, змінює багато ваших уявлень і дає впевненість, що ти можеш чогось досягти в цьому житті".

Світлана Тарабан,

ППКУ – 1996

4-й курс мовознавство, Запорізький національний технічний університет Інтерн 1996 року до Джона Каммінса, члена парламенту від округу Дельта, Британська Колумбія

Інтерв'ю провели:
Христиною МИХАСЮК, інтерн CUPP 2018;
Всеволод ВЕРЕЩИГІН, інтерн CUPP 2020;
Борис ЛЕСИК, переклад, CUPP 2020.

інтерв'ю з

Ігорем Бардином

«Я знову сповнився впевненості та надії за Україну»

Канадсько-українська парламентська програма (CUPP) – це програма стажування в Канадській палаті громад для студентів з України. Кожного року під час весняного чи осіннього засідання парламенту студенти з України відвідують Парламентський пагорб, долучаються до кабінетів окремих членів парламенту та працюють разом з їх персоналом, відвідують засідання парламенту та його постійних комітетів, та з такої інсайдерської позиції спостерігають за тим, як канадці управляють своєю державою.

Понад 1000 українських студентів взяли участь у парламентському стажуванні та у конференціях «Модель України» у Канаді, Великобританії, Україні та США. Участь у цій програмі та практичний досвід, здобутий завдяки ній, вже вплинули на наймолодших лідерів України. З лав CUPP вийшли 3 міністри Кабінету міністрів, 3 заступники міністра, 6 народних депутатів, Голова Львівської обласної адміністрації, урядовці в кабінеті спікера парламенту та в апараті адміністрації президента та декілька помічників народних депутатів.

Пане Бардин, як виникла ідея програми стажування у канадському парламенті?

На щастя, у грудні 1990 року я поїхав до України на прохання Лондонської Amnesty International. За її дорученням, я мав підготувати звіт про ув'язнення депутата Верховної Ради УРСР Степана Хмари.

Хто такий Степан Хмара?

Він був обраним депутатом парляменту України, якого восени 1990 року позбавила депутатської недоторканності Верховна Рада, в якій переважали комуністи тому, що він звинувачувався у перевищенні своїх парламентських повноважень під час провокації, влаштованій КДБ у підземному переході на Хрещатику. Звинувачення було висунуто після інциденту, коли Хмара прийшов на захист жінки, на яку напав полковник КДБ Григор'єв. Хмара був ув'язнений 17 листопада 1990 року.

Раніше, у 1982 році, Хмару звинуватили в «антирадянській агітації та пропаганді» та засудили до 7 років трудового табору та 5 років заслання.

Чому Amnesty International зацікавилася Хмарою?

Amnesty International вперше оголосила Хмару в'язнем сумління у 1982 році після звинувачення у публікації "Українського вісника", де він писав про етноцид українців в СРСР, а також у "проведенні

дискусій з метою підриву радянської влади". Члени Amnesty та друзі Хмари писали клопотання та листи до радянського керівництва із закликом звільнити його. Мирний протест, висловлювання та критика влади не вважаються злочином з точки зору Amnesty International.

І чому попросили саме Вас?

Я був прихильником Amnesty International, брав участь у зверненнях від імені в'язнів сумління, таких як Нельсон Мандела, розмовляв українською мовою і був готовий поїхати до Радянської України в найкоротші терміни. Що я зробив.

По прибутті в аеропорт Києва мене зустріли Юрій Айвазян, Віктор Ніказаков та Микола Нечитайло, адвокати Руху – політичної групи, членом якої був Хмара. Перед поїздкою до Києва я спілкувався з Юрієм Айвазяном, щоб домовитись про мої зустрічі з українськими посадовцями.

Він організував для мене зустрічі з Головним управлінням прокуратури України та Києва, Володимиром Шевченком, Михайлом Потебенком, Анатолієм Бєликом, спікером парляменту Іваном Плющем, членами та посадовими особами Комуністичної та Соціалістичної партій, Руху та Хмарою.

Я завершив свою доповідь у Києві та надіслав її до Міжнародного секретаріату Amnesty у Лондоні ще до мого від'їзду з Києва.

Ваш від'їзд пройшов не без пригод?

В аеропорту Києва, вже після отримання посадкового талона, я стояв у черзі на перевірку безпеки, коли до мене звернулась охорона аеропорту і запросили приєднатися до них для розмови. Я пішов за двома охоронцями до підвалу аеропорту. Я просив пояснити причину для розмови, але не отримав відповіді, поки мій зареєстрований багаж не принесли до кімнати. Мене попросили відкрити багаж, і один із охоронців витяг із моєї валізи з касетні стрічки і запитав, що вони містять.

Я сказав їм, що це інтерв'ю зі Степаном Хмарою. Він запитав, як мені вдалося записати інтерв'ю з Хмарою, якщо я не мав дозволу зустрічатися з ним. Я зрозумів, що ці хлопці знали про мій візит до Києва значно більше, і що це люди не з охорони аеропорту, а скоріше з КДБ, чи чогось подібного. Я пояснив, що саме тому, що мені не дали дозволу зустрічатися з Хмарою, я писав йому запитання, і він записував свої відповіді на магнітофон, у своїй тюремній камері.

Адвокати Хмари передали мені касети, щоб я знав позицію Хмари в інциденті протистояння з полковником КДБ. Мені потрібна була версія Хмари, щоб скласти свій звіт в Amnesty International.

І що було далі?

Вони запитали, що я маю намір робити зі касетами, на що я відповів, що вони є частиною мого звіту до Amnesty International.

Співробітники КДБ залишили мене наодинці в кімнаті приблизно на годину. Повернувшись, вони задали додаткові запитання щодо Amnesty International, моїх зв'язків з нею та з Хмарою. Здавалося, що вони виконують репетирований процес без особливого ентузіазму.

Про що Ви думали у цей момент?

Мене хвилювало, що мене забрали до підвалу терміналу, у той час як ніхто не знав, де я перебуваю. Я також був стурбований тим, що мій літак до Франкфурту вже полетів. Тож я сказав їм залишити касети собі.

Що сталося далі?

Вони ще раз вийшли з кімнати і невдовзі повернулися з третьою людиною, якій сказали перевезти мій багаж. Ми пройшли по підвальних тунелях, піднялися сходами і вийшли за межі терміналу, недалеко від літака, до якого мене привезли. Я був здивований, що це мій рейс, оскільки я вважав, що він вже полетів. Коли я піднявся до літака і підійшов до свого місця, мене зустріли з тривожними поглядами.

Які спостереження Ви зробили?

Під час свого перебування в Києві я зустрічався з урядовцями, членами Комуністичної та Соціалістичної партій та Руху, а також зі студентами київських університетів, відвідував засідання Верховної Ради. Я працював до ночі, готуючи звіт до Amnesty International, і кілька разів, коли виходив

із будівлі Руху, після півночі, мені доводилося зупиняти автомобіль, що проїжджав повз, з проханням завезти мене до мого готелю. Цікаво, що біля будівлі Руху часто стояло авто, як правило, з молодим водієм. Я мав цікаві розмови з цими водіями, які, хоча й ніколи не погоджувалися зі мною щодо умов в Україні, не сильно й сперечалися.

Незабаром після мого приїзду до Торонто, Amnesty вдруге визнав Хмару в'язнем сумління. Дублікат моїх касет з Хмарою прибув до Торонто через кілька тижнів. Моїм спостереженням було, що пересічні українці вже виснажені правлінням радянської влади. Однак посадовці трималися за владу, і Хмара мав слугувати підтвердженням їх влади та контролю.

Що сталося зі Степаном Хмарою?

У серпні 1991 року Amnesty International делегувала мене для участі у суді над Хмарою, і я був у Києві 23 серпня, коли парлямент України прийняв Декларацію незалежності. Вірні друзі Хмари та члени Руху потрапили до в'язниці та силою вивезли його. Силою, тому що Хмара протестував і не хотів виходити, поки його обвинувачів не посадять до в'язниці замість нього. Тим не менш, прихильники Хмари винесли його з в'язниці на своїх плечах.

10 днів перебування в Києві та участь у суді над Хмарою у 1991 році, зустрічі з посадовцями та студентами послужили яскравим прикладом та картиною радянсько-російсько-комуністичної політичної культури; правління силою та правління залякуванням; та політичного вакууму, в якому існувала Україна – саме того політичного, економічного та культурного вакууму, який супроводжував розпад Радянського Союзу.

У твердженні Володимира Путіна про те, що розпад Радянського Союзу був великою катастрофою, є йота правди. Це було катастрофою з точки зору того, що крах оголив катастрофічну інфраструктуру, на якій стояла радянсько-комуністично-російська система управління. Вона не мала фундаменту, правил правонаступництва та верховенства права. Радянсько-російсько-комуністична система базувалася на директивному правлінні, або на правлінні силою та правлінні залякуванням. Верховенство права, що лежить в основі західної культури та країн, було чужим для Радянського Союзу, Росії та комуністичного суспільства. Розпад Радянського Союзу залишив хаос, до якого була готовою лише одна група в радянському суспільстві, клас майбутніх олігархів, які заднім часом передбачили хаос і вступили у вакуум з метою захопити державні активи та контроль над урядом. Вони тримають цю владу і донині.

Олігархи були готові захопити державні активи як в Україні, так і в Росії, а також увічнити і виховувати корупцію та функціонування колишнього радянського державного апарату.

Патріоти Руху, які пережили концтабори, в'язниці, негаразди та розпад сімей, були втомленими. Вони не мали сил продовжувати боротьбу, щоб досягти змін. Уряд України все ще знаходився в руках класу комуністичної партії, який провів ребрендинг та продовжував правити. Але вони були навчені виконувати накази з Москви і не знали, як керувати. Відсутність лідерів, державних діячів та чоловіків та жінок доброї волі, за лише кількома винятками, не надто допомагало Україні.

Зрозуміло, що Україні не потрібен був Лех Валенса, щоб скинути комуністичний режим. В Україні

Радянський Союз закінчився, як зміна погоди. Хтось скаржився на це, хтось вітав, а інші пасивно з цим погоджувалися.

Зовнішня сила не була потрібна для розпаду Радянського Союзу. Ані революція. Вони прийшли із запізненням через роки.

За часів незалежності Україна не мала Лешека Бальцеровича, який би направляв її економіку. В Україні було мало посадовців, які б розмовляли міжнародною мовою. Українські викладачі на всіх рівнях навчалися за радянської, комуністичної системи і були неготові навчати демократичному врядуванню. Дуже мало хто це розуміє, навіть сьогодні. Україна, як і решта Радянського Союзу, існувала в ізольованому контейнері і постала майже без контактів із західними урядами чи установами. Україна була сама по собі. Тут перейшла до дії діаспора, яка і продовжує проявляти жвавий інтерес до батьківщини своїх предків.

Було ясно, що Україні потрібні нові провідники.

І що Ви зробили?

Здавалося, я повинен робити те, що було мені знайоме і що міг робити. Відкрити вікно для молоді України до роботи уряду моєї країни, нормальної країни. Зовсім нещодавно посол Шевченко задав мені питання, чому ППКУ і хто і як обирається студентами для ППКУ. Я відповів, що метою було відкрити двері до парляменту Канади для допитливої молоді та дати їм можливість спостерігати за роботою нормального уряду зсередини. Парлямент Канади не є ідеальним, має свої проблеми та нюанси, але він майже найкращий в сенсі того, що можна знайти у парламентах. Що стосується питання про те, кого обирають і хто приходить на Парляментський пагорб, я відповів: "молодь, яка буде найкращими представниками України та майбутнього України і яка, сподіваюся, буде служити своїй країні".

Так це почалося. Після мого повернення додому перші три студенти ППКУ прибули до Оттави. Кріс Аксворті з Нової демократичної партії приймав Івана Ткаченка як свого стажера. Джессі Фліс з Ліберальної партії прийняв Мар'яну Драч в якості своєї стажистки. Алан Редвей з Прогресивно-консервативної партії приймав Соломію Хмару як свою стажистку. Після стажування на Парляментському пагорбі троє українських стажерів переїхали до парку Королеви в Торонто, щоб пройти коротке стажування в законодавчому органі Онтаріо з Кемом Джексоном, який має українське походження, Джоном Солою та Ноелем Дуіньяном. Канадським студентом-координатором була студентка університету Queen's, Таня Бардин, моя донька.

По завершенню першого стажування для студентів з України, три депутати парляменту та три депутати провінційних парлямнтів назвали програму успішною та закликали спікера парляменту Джона Фрейзера продовжувати її роботу. Я знову сповнився впевненості та надії за Україну. Решта – це історія, яку продовжують писати деякі з найкращих та найяскравіших представників української молоді. Сподіваюся, ППКУ триватиме принаймні ще тридцять років.

Пане Бардин, ми ледве торкнулися першого року ППКУ. А як щодо інших 29?

Давайте залишимо це на інший раз. Дякую. CUPP

ПАРЛЯМЕНТАРНА ПРОГРАМА "КАНАДА-УКРАЇНА"

святкує 30-річчя стажування у парламенті Канади

Оратор та колишній Державний секретар Сполучених Штатів Америки, Вільям Дженнінгс Браян, сказав: "*Досвід і спостереження — це найбільше джерело мудрості*".

Я думаю, якби цей американський державний діяч знав про існування парламентарної Програми "Канада – Україна" та важливість досвіду та спостережень, які можна отримати від цієї програми, він додав би до цього твердження слова: "це також збагачує вашу особистість, змінює багато ваших уявлень і дає впевненість, що ти можеш чогось досягти в цьому житті".

Світлана Тарабан - ППКУ 1996

автор
Артем Барабаш
CUPP 2020

Драматичні зміни, спричинені крахом радянського режиму дали українцям шанс відновити свою державність. 16 липня 1990 року Верховна Рада УРСР прийняла Декларацію про державний суверенітет, проголосивши необхідність побудови української держави на основі верховенства права. 24 серпня 1991 року Верховна Рада прийняла Декларацію незалежности України, яку згодом підтримали громадяни України на референдумі 1 грудня 1991 року. Сьогодні День незалежности України відзначається 24 серпня.

Після тривалої російської окупації українці отримали можливість керувати власною державою. Однак Україна страждала від не- стачі талантів, які б поширювали західні демократичні цінності. Правляча політична кляса складалася в основному з колишніх членів Комуністичної партії, і їх потрібно було замінити на покоління яскравих, розумних та рішучих українців, мотивованих впроваджувати західні демократичні цінності у всі сфери суспільного життя.

ПРОГРАМИ СТАЖУВАННЯ

Розуміючи необхідність плекання таких талантів, українські канадці запропонували кілька ідей, зокрема створення університету за канадською моделлю, а також програми парляментарного стажування між Канадою та Україною. Серед різноманітних проєктів було реалізовано лише останній. Однак, щоб розпочати програму, потрібна була певна нагода.

СТОРІЧЧЯ ІМІҐРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ ДО КАНАДИ

1991 року канадці відзначали сторічний ювілей іміґрації українців до Канади. Для святкування цієї події Конґрес українців Канади за сприяння уряду Канади, очолюваного прем'єр-міністром БрайаномМалруні, створив Українсько-канадську Комісіюіз святкування сторіччя іміґрації українців до Канади (УКСК). УКСК отримала бюджет у розмірі 1,5 мільйона долярів для сприяння святкуванню шляхом створення важливих та довготривалих проєктів. У той час віце-президентом УКСК був призначений адвокат із Торонто Ігор Бардин. Він також був президентом Фундації Катедри українознавчих студій Торонтського університету, а згодом директором програми стажування між Канадоюта Україною, відомою сьогодні як Парляментарна програма «Канада-Україна» (ППКУ).

Фундація Катедри українознавчих студій Торонтського університету відзначила сторіччя іміґрації українців до Канади створенням програми парляментського стажування студентів українських університетів. Хоча УКСК схвалила ідею програми стажування, ця ініціятива не була підтримана жодним фінансуванням. Переконаний у користі парляментської програми стажування для обох країн, Ігор Бардин взявся за збір коштів на програму в українській громаді у Канаді. Водночас, він переконав спікера Палати громад Джона Фрейзера та спікера Верховної Ради України Івана Плюща надати дозвіл на проведення програми стажування. Для нього це було справою всього його життя – допомогти батьківщині своїх предків і розвинути зв'язки між Канадою та Україною для поширення традиції західнього демократичного управління.

ІДЕЯ ПРОГРАМИ

Ідея програми студентського стажування почала набувати більш чітких форм під час візитів Ігоря Бардина до України у 1990 та 1991 роках від організації «Міжнародна амністія» на підтримку ув'язненого депутата Верховної Ради Степана Хмари. Під час цих візитів він зустрічався та обговорював свою пропозицію щодо програми стажування з українськими депутатами, які були членами Комуністичної партії, а також з членами Руху (Народнього руху України) та з провідними урядовими та судовими посадовцями. Спілкуючись з представниками українського політичної кляси, Ігор Бардин усвідомив, що мало хто розуміє чи знає, як працює західня демократія та громадянське суспільство. У радянській системі, яка була єдиною системою, відомою для них, рішення спускалися згори і виконувалися без особливого обговорення. Будучи зрощеними корумпованою радянською системою, українські вчителі та професори не здатні буливирішитицюпроблему.

СХВАЛЕННЯ ПРОГРАМИ

Ігор Бардин згадував, що схвалення програми як в українському, так і в канадському парляментах було

отримано порівняно легко. Спікера українського парляменту Івана Плюща було переконано, що стажування піде на користь обом країнам. У той же час, низка міністрів уряду Канади підтримала Ігоря Бардина в його зусиллях з отримання дозволу від спікера Палати громад Джона Фрейзера, який надав українським студентам доступ до роботи упарляменті Канади. У той час до Канадського парламенту мали доступ лише стажери з Канади, США та НАТО.

ПРИБУТТЯ ПЕРШИХ ІНТЕРНІВ

ППКУ, першопочатково відому як Програма стажування на честь століття іміґрації українців до Канади, було розпочато у 1991 році приїздом трьох студентів із Києва та Львова. Фінансування програмизначною мірою забезпечили вісім канадських сімей. Перша і найзначніша пожертва була від родини Мазуренків з Торонто. Данило Мазуренко був клієнтом Ігоря Бардина та відданим українським патріотом. Незважаючи на те, що був відсутній завершений плян програми, Данило розумів, що окреслене для нього Ігорем Бардином буде важливим елементом розбудови держави після того, як Україна стане незалежною. Незадовго до своєї смерти 1990 року, Данило Мазуренко виділив на проєкт чверть мільйона долярів. Цей щедрий дарунок був поміщений до благодійного фонду українських кредитовних спілок у Торонто, і разомізсімомадодатковимизначнимипожертвами утворив постійний фонд у розмірі мільйона долярів, відсотки з якого використовуються для фінансування програми ППКУ.

NEWSLETTER

У 1994 РОКУ СТАЖЕРИ ПОЧАЛИ ВИДАВАТИ СВІЙ ВЛАСНИЙ ВІСНИК, ЯКИЙ З ЧАСОМ ПЕРЕТВОРИВСЯ НА ПОВНОЦІННЕ ДРУКОВАНЕ ВИДАННЯ

ПЕРШІ ІНТЕРНИ

Перші три українські студенти прибули з Національного університету "Києво-Могилянська академія" та Львівського університету імени Івана Франка. Канадськими депутатами, які вітали українців у Палаті громад, були: Алан Редвей, проґресивний консерватор з Торонто, Джессі Фліс, ліберал з Торонто, та доктор Кріс Екскворті, представник Нової демократичної партії із Саскатуна, Саскачеван. Усе було "вперше" для трьох українських стажерів: Канада, канадці, діяспора, парлямент, а також міста Оттава, Монреаль і Торонто. Після закінчення першої програми стажування канадські депутати одноголосно оцінили її як успішну та закликали Ігоря Бардина продовжити програму.

ППКУ У НАСТУПНИХ ДЕСЯТИЛІТТЯХ

У наступні роки програма ППКУ швидко зростала. У деякі роки було організовано весняні та осінні стажування інтернів програми, що відповідало весняному та осінньому засіданням парляменту. Наприкінці 1990-х років кількість заявників з України сягала понад 7000 на рік, але програма ППКУ можеприйняти максимум 52 студенти на рік.

ПІДТРИМКА

Успіх КУПП був би неможливим без допомоги в організаційних питаннях, наданої Люсі Гікс, Олександром та Іриною Гордієнко, Богданою Бардин, Василем Керелюком. Водночас, вагомий внесок у розвиток ППКУ зробили суддя Володимир Тарнопольський, суддя Іван Сопінка та Генерал-губернатор Роман Гнатишин. Найвідданішим прихильником ППКУ була сенаторка Рейнелл Андрейчук із Саскачевану. Вона припиняє повноваження члена парляменту у 2019 році, і КУПП втратить дуже цінного українсько-канадського друга у канадському парляменті. Були й інші віддані прихильники програми, такі як Стефанія Глинка, вдова Антіна Глинки, члена парляменту Канади з 1940 по 1949 рік, Роберт Маґочі, завідувач Катедри українознавчих студій в університеті Торонто, Богдан Витвицький, адвокат, Володимир Стретович, депутат Верховної Ради України, та колишній міністер уряду Онтаріо Іван Яремко, який підтримав програму слушними порадами. Суддя Верховного Суду Канади Іван Сопінка організував навчальні судові процеси з українськими стажерами, щоб ознайомити їх із системою загального права. Генерал-губернатор Роман Гнатишин та Павло Міґус провели семінари, щоб ознайомити інтернів із канадською політичною системою.

ФІНАНСУВАННЯ КУПП

Фінансова підтримка для ППКУ надходила від Данила Мазуренка, Ганни Мазуренко, Івана Мазуренка, родини Маланчуків, родини Атаманчуків, Володимира Гриника, Івана Боднарчука, родини Галушка, Йозефа та Марії Сіцинських, Еміля Телізина, Івана та Юлії Сташуків, родини Фединів, Стефана і Роми Франків, Олександра та Євгена Сукнярських, родини Обалів, родини Бардин, Василя і Антоніни Базилевичів, доктора Романа Гуменюка, Джеррі Гуменюка, Костянтина Темертея, доктора Тараса Фесича, Наталії Бундзи та двох навчальних фондів Канадита США.

ПРИСУТНІСТЬ ЦВІТУ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Присутність стажерів ППКУ відчувалася під час їхнього перебування у парламенті Канади. Вони організували проведення Українського дня на Пагорбі парламенту, міжконфесійну службу "Молитва за мир в Україні", інформаційні зустрічі для членів Палати громад та сенаторів, відвідували Слухання комісії, а також щоденно співпрацювали із членами парламенту та їх адміністративним персоналом. Щорічний прийом ППКУ в посольстві України відвідують урядові лідери, депутати та сенатори, що надає інтернам можливість спілкуватися з посадовцями посольства та лідерами Канади. Упродовж двадцяти дев'яти років стажування інтерни КУПП здобули репутацію ініціативних та активних фахівців, здатних швидко діяти для підтримки будь-якої проукраїнської ініціативи, покладаючись на власні зусилля. Українсько-канадській спільноті важко знайти кращих лобістів, ніж ці чудові студенти, які перебуючи в парламенті, вдало співпрацюють із членами парламенту, їх помічниками, лідерами партійта офісом Прем'єр-міністра.

НАПРИКІНЦІ 1990-Х РОКІВ КІЛЬКІСТЬ ЗАЯВНИКІВ З УКРАЇНИ СЯГАЛА ПОНАД 7000 НА РІК, АЛЕ ПРОГРАМА ППКУ МОЖЕ ПРИЙНЯТИ МАКСИМУМ 52 СТУДЕНТИ НА РІК

ЗНАЧИМІСТЬ ПРОГРАМИ

Після 30 років функціонування важливість ППКУ для майбутнього України очевидна. Про грамавипустилакогорту лідерів, які формують Україну сьогодні. Андрій Пивоварський та Володимир Омелян працювали на посаді міністра інфраструктури, а Анна Новосад нещодавно була призначена міністеркою освіти і науки України. Маркіян Мальський очолив Львівську ОДА. Олексій Сошенко став одним із найвизначніших юристів у банківському та фінансовому секторі України. Альона Шкрум, Соломія Бобровська, Роман Лозинський та Рустем Умеров були обрані депутатами Верховної Ради у 2019 році. Сергій Петухов обіймав посаду заступника міністра юстиції України, а Наталка Микольська обіймала посаду заступниці міністра економіки. Віктор Довгань обіймає посаду заступника міністра інфраструктури, Олена Шишкіна була народним депутатом України упопередні роки.

ЯКІ НАСТУПНІ КРОКИ ППКУ

З подальшою інтеґрацією України до спільноти країн верховенства права очікується, що все більше колишніх інтернів ППКУ зможуть брати участь у процесі прийняття ключових рішень в Україні. Сучасна історія України демонструє, що демократія потребує часу. Шляхом навчання нового покоління лідерів Україна виплекає таланти, які зможуть взяти на себе управління та керівництво в інтересах народу та держави. У цьому контексті ППКУ надає українським студентам унікальну можливість працювати та вчитися у парламенті Канади, дозволяючи їм отримати досвід, яким користувались покоління канадських, американських та західньоєвропейських студентів. Дійсно, українська молодь повинна знати і вчитися безпосередньо – не з посібника чи однотижневого семінару – демократичному урядуванню, як це практикується на Заході. Молоді українці повинні розуміти важливість демократичних інституцій та принципів вільного суспільства, таких як недоторканности приватної власности, свободи слова та належної процедури. Їм потрібно захищати інституції неупередженої поліції та незалежних судових органів. Вони повинні засвоїти уроки еволюції правової та політичної традиції, що сягають понад вісім століть. ППКУ відправила назад в Україну невелику групу відданих прихильників канадської демократії. Але Україна потребує більше. Канада може забезпечити підготовку таких талантів шляхомпродовження діяльности ППКУ. CUPP

УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА

та її вплив на Україну

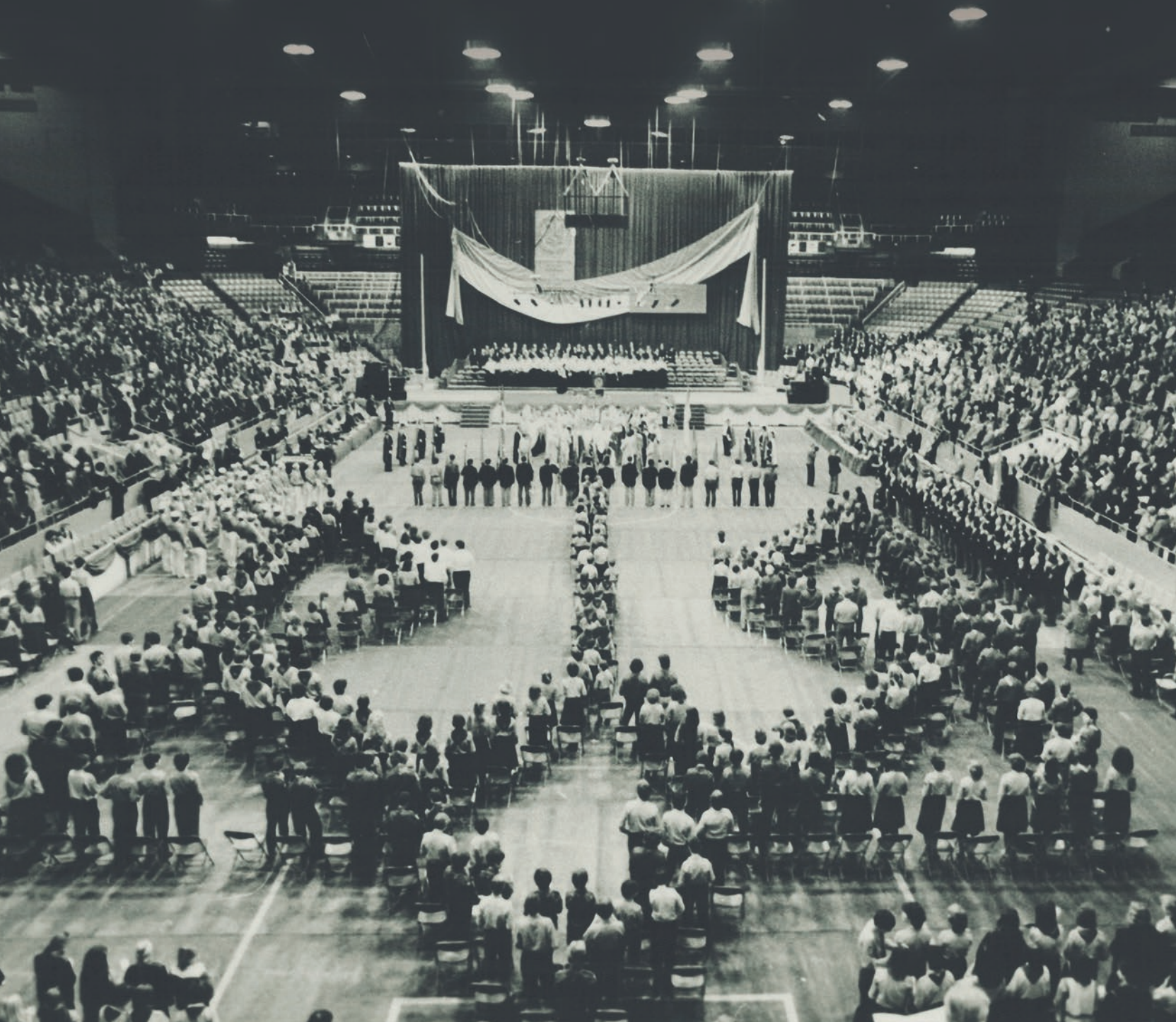

автор
Тетяна Кондакова
CUPP 2020

В Україні недостатньо уваги приділяється підвищенню обізнаності про українську діаспору та її справжній потенціал. Наприклад, єдиним, що нам казали в школі, було те, що Україна має діаспору, і що найбільшою її частиною є канадська діаспора, яка налічує понад мільйон осіб. Ця інформація є абсолютно недостатньою та ігнорує світову українську діаспору. Саме з цієї причини було започатковано проєкт **Global Diaspora Interview Project Парляментарної програми "Канада-Україна" (ППКУ).** Іноді уряд довіряє представникам діаспори здійснювати певну консультативну роль. Однак вони ніколи не допускаються до прийняття будь-яких рішень або вільної ініціації та реалізації значущих проєктів. Такий підхід є значним недооціненням важливості діаспори, оскільки діаспора здійснює суттєвий позитивний вплив на Україну, як показано в нижченаведеному дослідженні. Ця стаття написана на основі великого опитування понад 160 мислителів, лідерів громадської думки, науковців, представників українських організацій в діаспорі, проведеного стажерами ППКУ в рамках проєкту **ППКУ Global Diaspora Interview Project.**

Діаспори надають багато переваг як для країн їх проживання (хост-країн), так і для своєї історичної Батьківщини. Там, де діаспора сильна і добре організована, вона може здійснювати вплив на прийняття конкретних політичних, економічних та культурних рішень на користь Батьківщини. Співпраця з діаспорою може сприяти встановленню стратегічних партнерств, імпорту та експорту, фінансуванню з боку міжнародних інституцій, встановленню релігійних та культурних зв'язків між державами. Держави мають різне ставлення до своїх спільнот за кордоном залежно від політичного режиму, національної самоідентифікації як громадян країни походження, так і представників діаспори, можливості мати подвійне громадянство та інших факторів.

Протягом років незалежності ставлення України до своєї діаспори коливалося залежно від зміни геополітичного курсу держави і поглядів політичних лідерів між цілковитим ігноруванням існування діаспори за президента Януковича до її визнання і готовності прийняти певну консультативну допомогу за президентів Ющенка і Порошенка. Більшість опитаних представників діаспори вважають, що потенціал діаспори не використаний Україною повною мірою. Основними проблемами можуть бути, зокрема, "відсутність готовності брати зобов'язання за спільне виконання проектів з боку уряду та взаємна недовіра між урядом і організаціями діаспори".

Крім цього, тотальна корупція також є з найбільших перешкод до співпраці з діаспорою. З огляду на це, доцільно зробити спробу оцінки фактичного потенціалу української діаспори та її впливу на Україну, реального і бажаного, а також визначити необхідність перегляду політики уряду України щодо діаспори. Очевидно те, що майже неможливо повністю виміряти і оцінити вплив української діаспори на Україну. Однак, на конкретних прикладах можна продемонструвати надзвичайні зусилля, що були докладені діаспорою для підтримки і допомоги Україні. Тож спробуємо визначити основні види впливу за сферами і характером діяльності діаспори.

Має сенс почати з дослідження інформаційного, або ж пропагандистського впливу, адже цей вид впливу історично виник першим.

"Це буде звучати банально: найбільшим досягненням діаспори є один меседж – Україна є".

Віктор Рудь
голова комітету закордонних справ Українсько-американської асоціації адвокатів.

Дійсно, понад 125 років закордонні українці несуть це повідомлення західному світу. Через українські засоби масової інформації, літературу, мистецтво, наукові праці, петиції, акції і протести українська діаспора пропагує інформацію про Україну, яка сприяє створенню позитивного міжнародного іміджу. Починаючи з 1920-х років, коли перші політичні біженці тікали від більшовицького режиму і знаходили новий дім у західних суспільствах, сотні тисяч українців в еміграції шукали способів здобути незалежність для своєї Батьківщини.

"Я думаю, що відродження України як держави, в якійсь мірі, є результатом роботи діаспори. Ми жили із мрією про незалежну Україну. Ми захищали політичних в'язнів роками. Я особисто захищав Данила Шумука 15 років. Я захищав Валентина Мороза. Я був лише одним із багатьох сотень, тисяч тих, хто захищав Україну в темряві".

Енді Семотюк,
канадський юрист українського походження та автор статей для журналу Forbes.

Демонстрація на підтримку Валентина Мороза, 1979 рік © *Toronto Star*

Під час розправ і ув'язнень українських дисидентів по всьому світу, студенти та організації із захисту прав людини створювали комітети з оборони політичних в'язнів під керівництвом провідників української діаспори. Зокрема, під час акції на захист Валентина Мороза, студенти з Монреаля зібрали петицію на понад 50 000 підписів, яка в подальшому була передана до канадського представництва у Нью-Йорку при Об'єднаних Націях, з проханням до канадського представника винести справу Мороза на обговорення ООН. Боротьбу за визволення українських політв'язнів вели також українські засоби масової інформації. Видавництво "Смолоскип" у США під керівництвом Осипа Зінкевича друкувало самвидавні твори, дослідження, спогади і документи багатьох українських політв'язнів, документи і бюлетені Української Гельсінської групи, а також багато інших матеріалів про свавілля радянської влади в Україні6. У 1987 році Комісія з питань культури Українського конґресового комітету Америки опублікувала збірку праць під назвою "Московська русифікація України", де були детально описані русифікація мови, літератури, "психологічної науки" та економіки України, та переслідування українських православних та католицьких церков.

Сьогодні всі українські організації діаспори більшою або меншою мірою ведуть боротьбу проти російської пропаганди. Видання "Новий шлях", як і його попередник — видання "Українські новини», надсилає газету всім членам канадського парламенту, щоби донести українську точку зору на події в Україні і світі впливовим силам у Канаді. На думку журналіста і письменника, в минулому редактора, видавця та власника "Українських новин" Марка Левицького, такий метод є дуже ефективним, і про це свідчать численні відгуки отримані від представників кожної партії, що представлена у парламенті Канади.

Це лише одиничні приклади надзвичайної роботи, яка здійснюється сотнями видавництв і організацій силами лідерів і патріотів України за власний рахунок, коштами іноземних фундацій і меценатів. Їх вплив у роки, що передували розпаду СРСР, за відсутності альтернативних незалежних джерел інформації, був незамінним: світ, який на той момент знав Україну тільки як регіон, частину Росії, почав усвідомлювати не тільки те, що СРСР був не федеративною структурою самостійних республік, а імперією, тоталітарним і антидемократичним центром якої була Москва, але й також те, що Україна перебувала фактично під окупацією ворога, який методично винищував українську націю, як найбільшу загрозу своїй владі. Важливість інформаційного впливу діаспори на Україну особливо зростає зараз, в умовах інформаційної війни і постійної російської пропаганди. Багато західних держав вбачають стратегічного партнера в Росії з її впливом і значними енергетичними ресурсами. Одним зі способів продемонструвати ненадійність і небезпечність такого партнера є створення постійного проукраїнського інформаційного потоку за кордон. За цих обставин, українська діаспора є саме тим ресурсом, який за умов належного фінансування надасть можливість організувати такий потік.

Іншим видом впливу діаспори можна назвати політичний вплив, тобто здатність діаспори сприяти прийняттю їхніми хост-країнами вигідних для України політичних рішень. Як приклад, ще в 1975 році американські дослідники Натан Глейзер та Деніел Патрік Мойніган зазначали вплив імміграційних процесів на зовнішню політику держав та називали етнічний вплив "єдиним найважливішим фактором зовнішньої політики США". Звісно, такий вплив значно більше прогляється в багатонаціональних державах. Тим не менш, в багатьох країнах українські діаспоряни активно лобіюють інтереси України і досягли чималих результатів. У 1959 році, завдяки зусиллям українських діаспорян, президент Сполучених Штатів Дуайт Ейзенхауер підписав резолюцію про запровадження "Тижня поневолених народів", яка опосередковано визнає російський народ поневолювачем інших націй. Автором проекту резолюції був громадський діяч українського походження Лев Добрянський, який на той час посідав пост президента Українського конґресового комітету Америки. Це чудовий приклад впливовості української діаспори, адже, хоча ця подія і має виключно символічний характер, однак після 1959 року кожен президент Сполучених Штатів щорічно проголошує "Тиждень поневолених народів". Одним із своїх найважливіших досягнень представники діаспори вважають визнання західними державами економіки України, та переслідування Голодомору геноцидом українського народу.

На сьогоднішній день офіційне визнання Голодомор отримав у сімнадцяти державах, включно з Україною. При цьому, Португалія та США приєдналися до цього переліку тільки в 2017 і 2018 роках відповідно. До процесу лобіювання питання визнання Голодомору геноцидом у цих державах активно долучився Світовий Конґрес Українців (СКУ) - найбільша неприбуткова організація, що об'єднує понад двадцять мільйонів українців у 133 країнах світу. Крім цього, СКУ продовжує підтримувати численні акції і проекти українців Німеччини, які вимагають від ФРН також визнати Голодомор геноцидом. У 2015 році в Канаді було запущено проект "Національне турне обізнаності про Голодомор", який відвідали понад 25 000 школярів, студентів, викладачів та інших відвідувачів.

Українські діаспори в США та Канаді відрізняються надзвичайною ефективністю, зокрема, завдяки тому, що мають постійне оплачуване лобі, яке працює на користь досягнення конкретних цілей допомоги Україні. Прикладом ефективності українського лобі в США є діяльність Українського конґресового комітету Америки (УККА) та Української національної інформаційної служби (УНІС). Завдяки їхнім зусиллям, Комітет Сенату США з питань зовнішніх відносин прийняв законопроект "Про захист американської безпеки від кремлівської агресії" 2019 року, який містить положення про вимоги звітування щодо діяльності Росії у економічній, військовій та політичній сферах; про накладення санкцій на осіб, які: 1) сприяють або отримують вигоду від корупції президента Путіна, 2) умисно здійснюють фінансові операції особами, які підтримують або сприяють зловмисній кібер-діяльності Росії, та 3) сприяють втручанню в демократичні процеси. Розгляд цього законопроекту Сенатом було заплановано на 2020 рік. Іншими успішними прикладами українського лобіювання є прийняті до розгляду законопроекти "Про припинення злочинної діяльності, що спричинена російським тероризмом" та "Про європейську енергетичну безпеку та диверсифікацію". Іншим важливим досягненням УНІС стало заснування під її впливом груп підтримки України у парламенті США. У 1997 році була створена на сьогодні вона налічує 40 представників. У 2015 році була заснована аналогічна Група підтримки України у Сенаті, до якої на момент створення увійшли 15 сенаторів. Обидва угрупування є двопартійними та мають на меті посилення політичних, економічних, культурних та військових зв'язків між Україною та США. Аналогічна група підтримки України існує в парламенті Канади - це Парламентська група дружби між Канадою та Україною, яку на сьогодні очолює канадський політик і член парламенту українського походження Іван Бейкер.

Це не є вичерпним переліком законодавчих актів, ініційованих українською спільнотою. Безліч законів і політичних документів різних держав світу засуджують російське вторгнення в Україну, накладають санкції на Російську Федерацію, а також створюють законодавче підґрунтя для надання Україні фінансової, гуманітарної та військової допомоги. З початку 2014 року Канада

надала більше 750 000 000 доларів США на допомогу Україні під низькі ставки або на умовах взаємної допомоги. У 2017 році, завдяки зусиллям Конґресу Українців Канади, Канада включила Україну до Списку держав, до яких дозволено експорт автоматичної вогнепальної зброї. Політичний вплив української діаспори слід оцінити як найбільш результативний і найбільш цінний. Він сприяє встановленню міждержавних партнерств і наданню всеохоплюючої допомоги Україні у сфері економіки, культури, реформування, військової співпраці та підтримання суверенітету держави. Можливість здійснення такого впливу потребує наявності сформованої, глибоко вкоріненої і добре фінансованої діаспори. Коротко слід також зазначити про фінансовий і матеріальний вплив української діаспори на Батьківщину. Фінансова і матеріальна допомога діаспори поділяється на дві основні категорії. Перша категорія представлена грошовою допомогою, що надсилається представниками діаспори своїм родичам, які ще проживають в Україні.

Ця допомога значно впливає на економіку України, адже, по суті, являє собою спосіб інвестування. За даними Світового банку, Україна у 2018 році отримала грошових переказів на чотирнадцять мільярдів доларів США від представників діаспори або тимчасових мігрантів.

Це складає приблизно 12% ВВП України за 2018 рік. В цьому випадку складно розмежувати, яка кількість грошових коштів надходить від діаспори, а яка від трудової еміграції, однак, у будь-якому разі, мова йде про дуже значні суми. Друга категорія включає фінансову і матеріальну допомогу, яка передається в Україну діаспорськими організаціями та меценатами на досягнення певних цілей. Під час Євромайдану, на потреби медицини, продуктів харчування, побутових питань, одягу та інші потреби. Злучений Український Американський Допомоговий Комітет передав Україні допомоги на близько 400 000 доларів США. Союзом українок Америки були ініційовані проекти "Фонд жертв війни" який надав більше 475 000 доларів США допомоги; "Простір надії", в який було інвестовано більше 175 000 доларів США; "Просвітницька місія - Допомога дітям жертвам опіків" пожертвував більше 125 000 доларів США. Ліга українців Канади та Ліга

Святкування 35-ліття заснування "Організації українок Канади", 1965 рік © *Toronto Star*
зліва направо: Олена Залізняк, Стефанія Савчук, Джуді Ламарш, Софія Процiв, Анна Мазуренко

українок Канади, та їх проект "Друзі Збройних сил України", повідомили, що протягом останніх років зібрали і передали гуманітарної допомоги на 1 500 000 доларів США.

За час існування Фонд допомоги і розвитку дітям Чорнобиля організував 35 авіаперевезень та 12 морських перевезень з допомогою на понад 55 000 000 доларів США. За допомогою цих рейсів до України було надіслане закуплене фондом високоякісне обладнання, яке включало ультразвукові апарати, апарати МРТ, комплектації інтенсивної терапії новонароджених, діагностичне обладнання, аналізатори крові, комплекти для кардіохірургії, швидкої допомоги та мобільних медичних станцій. Українська католицька освітня фундація зібрала більше 35 000 000 доларів США для будівництва нового кампусу УКУ. Є безліч інших прикладів великих і маленьких досягнень української діаспори у сфері фінансово-матеріальної допомоги. У сфері культурного і освітнього впливу також було досягнуто чималих результатів. Найважливішими прикладами прояву освітньо-культурного впливу є:

- повернення українського фольклору і традицій в Україну після проголошення незалежності;
- відновлення або започаткування таких організацій як Пласт, Наукове товариство ім. Шевченка, Спілки української молоді;
- організація програм стажування для українських студентів і спеціалістів;

- створення консультативно-дорадчої діяльності для уряду України за участю висококваліфікованих західних спеціалістів;
- передача ноу-хау та створення програм тренувань для української поліції та армії.

Культурний і освітній вплив також найкраще дослідити на конкретних прикладах. У 1991 році українським канадцем Ігорем Бардином було засновано Парляментарну програму "Канада-Україна" (CUPP), яка передбачає тримісячне стажування українських студентів у канадському парламенті. Більше тисячі студентів закінчили Парляментарну програму, і на сьогодні застосовують отриманий досвід в Україні. Випускники програми заснували такі неурядові організації як Асоціація "Професійний уряд", "Навчай для України", Дитячий Центр Здоров'я ім. Анни Мазуренко, клініки правової допомоги та екологічні організації.

Інші випускники були призначені на посади міністрів та заступників міністрів, були обрані народними депутатами, працюють в органах державної влади України, а також у міжнародних інституціях, таких як Європейський суд з прав людини, Світовий банк, ООН, Європейський банк реконструкції та розвитку, представляючи інтереси України. Це є прикладом того, як навіть за ініціативи однієї людини може бути здійснено значний вклад у розвиток української демократії. Інвестиції, вкладені у навчання української молоді демократичним цінностям і принципам належного урядування, здійснюють великий вплив на майбутнє Української держави. Такі програми мають отримувати всебічну підтримку з боку українського уряду. Підтримку, яку на сьогодні вони не отримують.

Іншим освітнім проектом української діаспори став Канадсько-український проект підтримки торгівлі та інвестицій (CUTIS), який було створено для нарощування експорту з України до Канади, та залучення канадських інвестицій в Україну. Проект передбачає проведення тренінгів, семінарів, вебінарів та інших навчальних заходів, а також консультацій для бізнесів України, залучення їх до участі у виставках, бізнес-заходах і торгових ярмарках. Силами української діаспори було ініційовано операцію UNIFIER. Ця операція Збройних Сил Канади фокусується на тренінгах для Збройних Сил України та включає наставництво для українського персоналу, розвиток тренувальних програм, тренування з військової інженерії та утилізації вибухових пристроїв, навчання військової поліції, в тому числі використанню силових та базових слідчих методик, медичне навчання, що забезпечує евакуацію жертв та надання першої медичної допомоги. Українська фундація університетської освіти, заснована при університеті ім. Ґрента МакЮена в Едмонтоні, починаючи з 1995 року, організовує у партнерстві з українськими університетами програми обміну для студентів і викладачів. Для прикладу, на програми обміну з Національним університетом "Києво-Могилянською академією" (НаУКМА) фундація виділяє 30 000 доларів США на рік. Стипендійна спонсорська програма Союзу українок Америки, що безперервно діє з 1967 року, була заснована для підтримки дітей українського походження, які опинилися у неблагополучному стані. З часу заснування програма надала понад 5 000 000 доларів США стипендій на навчання більше ніж 5000 одержувачів з 17 країн світу. Більшість реципієнтів є студентами та учнями з України.

У 1991 році, після проголошення відродження Києво-Могилянської академії, у США було створено Києво-Могилянську Фундацію Америки. Організація, що діяла за підтримки американської і канадської українських спільнот, сприяла відновленню університету, створенню програм обміну з західними університетами та проводила фандрейзингові кампанії на потреби НаУКМА. Завдяки підтримці донорів університет зміг створити, оновити та підвищити академічні та дослідницькі стандарти бібліотеки, факультетів громадського здоров'я, права, журналістики та бізнесу, а також створити першу докторську програма в Україні, яка відповідала західним академічним стандартам. На сьогодні Києво-Могилянська Фундація шукає фінансування для розвитку програм обміну і співпраці між українськими та американськими університетами.

В умовах постійної боротьби з катастрофічними наслідками радянського режиму надважливе значення має той західний досвід, яким з готовністю діляться представники українських суспільств за кордоном. Україна потребує їхніх

знань і досвіду значно більше, ніж вони потребують зв'язку з історичною Батьківщиною. Саме тому, визначення взаємодії і підтримки української діаспори пріоритетним напрямком української політики є необхідним.

Особливе місце серед організацій української діаспори посідає Світовий Конґрес Українців. Опитування лідерів діаспори і українських активістів за кордоном продемонструвало розходження в оцінці діяльності СКУ. України організаціями Переважають дві протилежні точки зору. Перша вбачає в СКУ надзвичайно важливий координаційний орган, який об'єднує великі і маленькі українські організації діаспори, та здійснює "наглядову, консультативну, технічну та професійну підтримку в усіх сферах внутрішньої та зовнішньої політики України". Друга точка зору сприймає СКУ як "символічну мережу, яка, насправді, не має можливості здійснювати реальні проекти або на щось впливати" як наслідок відсутності інфраструктури, ресурсів, бюджету та браку висококваліфікованих спеціалістів. Обидві позиції можуть бути підтримані рядом аргументів. З одного боку, СКУ організовує надзвичайну кількість проектів, координує діяльність українських організацій, веде діалог з важливими для (ЄС, НАТО, Радою Європи, ОБСЄ, ООН) та урядами країн світу з метою просування інтересів України. Тільки за період 2013-2018 року Президентом СКУ було здійснено 147 міжнародних подорожей до 51 країни світу, що включило близько 1,500 двосторонніх зустрічей з високопосадовцями, представниками громадянського суспільства, експертами різних країн світу, більше 160 виступів на офіційних заходах та понад 200 зустрічей українськими громадами. З іншого боку, питання фінансування як СКУ, так і інших організацій української діаспори стоїть дуже гостро. Державна програма співпраці із закордонними українцями на період до 2020 року передбачає фінансування у розмірі 105 986 000 гривень, що у найкращому випадку за період дії програми приблизно становило всього 2 200 000 доларів США на рік.

Це надзвичайно незначна сума. Фінансовий звіт СКУ свідчить про те, що видатки організації часто перевищують її прибутки, що означає, що фінансуваннякритично не вистачає на здійснення базових функцій організації. Для порівняння тільки Єврейські федерації Північної Америки щорічно виділяють понад 700 000 000 доларів США на рік (за деякими даними 3 мільярди доларів США на рік) на підтримку діяльності єврейської діаспори у світі. Єврейська діаспора є найбагатшою і, відповідно, найефективнішою у світі, в тому числі завдяки підтримці з боку Ізраїлю. Україна знаходиться далеко позаду Ізраїлю в питаннях визнання важливості діаспори і її фінансування. Кожен вид впливу представляє надзвичайну цінність для України і набуває більшого або меншого значення залежно від обставин у державі. В сучасних реаліях пріоритетними є, перш за все, політичний вплив і здатність діаспори лобіювати інтереси Батьківщини в урядах хост-країн; освітньо-культурний вплив як спосіб навчання українських лідерів демократичним принципам і методам урядування; а також інформаційний вплив, що забезпечує боротьбу із недобросовісною російською пропагандою.

Вплив діаспори також можна поділяти на такий, що здійснюється окремими особами-лідерами діаспори, та такий, що здійснюється організаціями місцевого, регіонального та всесвітнього рівня. Неможливо надати конкретну оцінку або цифровий вираз такої допомоги, а також визначити, який із видів впливу є найбільш значним. На розглянутих прикладах можна побачити, що як самостійна діяльність лідерів діаспори, так і діяльність організацій, є дуже важливою.

Ця цінна для України діяльність здійснюється за рахунок урядів іноземних держав, бюджетів організацій діаспори, фандрейзингу та меценатів, але з мінімальною фінансовою підтримкою зі сторони Української держави. Уряд не визнає необхідності фінансувати українські організації за кордоном. Беручи до уваги ту користь, яку закордонні українці приносять своїй історичній Батьківщині, Україна має змінити свою позицію по відношенню до діаспори таким чином, щоби це призвело до взаємної допомоги і якомога більшого залучення фахівців діаспори до державних справ. Діаспора є цінним ресурсом із майже необмеженим потенціалом, і це усвідомлення має бути відображене на рівні політики держави. CUPP

ГЛОБАЛЬНИЙ ПРОЄКТ

інтерв'ю діаспори

інтерв'ю з

Романом Ващуком

місце проживання: Канада

Передусім хотілося б подякувати за те, що Ви знайшли час для CUPP Global Interview Project. Це дуже важливо для нас. Розкажіть, будь ласка, про себе та про те, як загалом відбувався процес становлення Романа Ващука?

Я народився в досить типовій післявоєнній українській емігрантській родині з так званої хвилі DP (переміщених осіб). Мої батьки (тато – інженер, мама–пластова громадська діячка)успадкувалигін до діяльності від своїх батьків, які були й військово, й громадсько, і професійно активні в міжвоєнній, передвоєнній Галичині. З першої до шостої кляси я ходив до досить стандартної школи. Ми жили здебільшого в Торонто, хоча чотири роки провели в Монреалі, де тато працював над міжнародною виставкою Expo-67. Поруч із державною освітою нас також відправляли до українських садочку та школи. Коли я мав шість років, мама записала мене до "Пласту". У шостій клясі учителька публічної школи сказала моїм батькам: "Він щось дуже багато запитань ставить. Може, б ви відвели його на тести до University of Toronto school?". Так вони й зробили – і мене прийняли у своєрідну академічну канадську гімназію при університеті, де я завершив свою середню школу. Я одночасно продовжував бути активним у "Пласті", зокрема у видавничій справі. У Торонтському університеті я почав вивчати історію зі студіями в галузях російської й німецької мови й культури (закінчив 1983 р.). Тоді я зробив магістратуру з історії Центрально-Східної Європи, зокрема ролі правників у політичному житті Галичини за період останніх 40 років австрійської влади, та працював над кількома літніми архівними проєктами, звідки мене запросили в Commission of Inquiry on War Criminals in Canada, що досліджувала воєнних злочинців періоду 2-ої Світової, які опинилися в Канаді. Я там пропрацював півтора року й опісля подався в закордонну канадську службу (жовтень 1987 - грудень 2019).

Чому саме на дипломатію? Випадково чи довго думали над цим кроком?

Я думаю, що випадково, мабуть, ні. Мене цікавили події у світі, мене цікавило минуле, і я шукав, як цим можна було б займатися на більш постійній основі. Ще в середній школі (1970-ті рр.) я мав хобі слухати передачі на коротких хвилях, що означало бути підключеним до подій закордоном безпосередньо. І студії історії, політології, трохи споріднених мов і культур були з цим пов'язані. Закінчивши магістерку, я був людиною, яка мала дуже мало перспектив на ринку праці: специфічна тема (історія Центрально-Східної Європи), німецька та російська мови. Проте з'явилася комісія щодо воєнних злочинців, до якої доклали багато рук також радянські органи державної безпеки, постачаючи на канадський інформаційний ринок більш чи менш правдиву інформацію. Це раптом зробило мене ідеальним кандидатом на таку посаду. Я думаю, що поки я був в університеті, то багато знайомих моїх батьків сказали: "Знаєте, все дуже гарно, але не можна серйозно трактувати заняття вашого сина". Нормальні діти мали стати аптекарями, чи адвокатами, чи кимось подібним. Я був трохи наївним, думав, можливо, це українське генетичне відчуття "якось-то воно буде" спрацює - і так воно й трапилося. Або так, більш по-англо-саксонському: The right person, in the right place, at the right time.

Чи вплинуло на Ваш професійний вибір те, що Ви зростали в іншій країні з її правилами, пам'ятаючи про "багаж" своїх предків?

Так. І можна сказати, що моя тема – роль правників у політичному житті Галичини – була продиктована відчуттям того, чи мусять українці, з яких я походжу, завжди бути поляризовані й маргіналізовані; чи така їхня доля – віковічна вона, чи ні. Мене також цікавило, чи існував період, коли політичне життя українців розвивалось менш-більш за загальноприйнятими квазі-західними принципами. Тож моєю парадигмою для магістерської праці був Макс Веббер і його праця про політику як покликання (Politik als Beruf). Саме поєднання правників, зокрема адвокатури, із політичним життям – це феномен, поширений в англо-саксонських країнах, до певної міри в германських, але не надто – в українській політиці після 1918 року. Одначе якщо простежити за розвитком парламентаризму і української політики в Галичині, то чітко окресляться священницький, вчительський й адвокатський періоди, останній з яких тривав доти, доки підтримувалося середовище, що визнавало верховенство права, незважаючи на всі соціально-політичні, економічні та інші перекоси. Коли вже не стало цього (для українців його не стало великою мірою із зникненням Австро-Угорщини, за Польщі обставини були вже набагато менш сприятливими), то можливості для такої провідної групи людей стали меншими, а на перший план вийшла радикальна молодь: чи то комуністична, чи то строго націоналістична. Так що це дуже довга відповідь на запитання. Для мене це відчуття було певною дихотомією: я бачу канадське суспільство, яке розвивається більш-менш нормально – і тут я маю таке походження, яке, з одного боку, є героїчним, але, з другого боку, дуже панахидним і дуже трагічним. Як одне з другим поєднати? І чи має моя спадщина будь-які задатки для канадоподібного розвитку, чи навпаки? Я не знаю, чи я усвідомлював це як причину того, чому я усім цим цікавився, але тепер, з ретроспективи, я це так бачу.

Тобто досвід України за попередні роки та духовний спадок предків якось впливає на розвиток індивідуальності за інших обставин у Канаді. Чи я правильно зрозумів?

Частину так. І друга частина: чи було закономірністю, що люди мають жити у ситуації екстремізму, поляризації авторитарних підходів до життя; чи могли українці минулого розвивати в іншому напрямі, якби для того були сприятливі зовнішні умови?

І в Україні, і в Канаді знають, що українська канадська діаспора є дуже потужною. Канада була однією з перших держав, котра визнала суверенну Україну і намагалася їй допомогти, створивши такі програми допомоги, як CUPP. Переважно усі ці програми були спрямовані на те, щоб змінити спосіб мислення українців. Як Ви оцінюєте, чи є відчутний ефект від цих програм?

Україна виявилась більш відпорною на всі ці намагання, ніж можна було очікувати на початку 1990-х років. Я думаю, ці програми дійсно багато зробили. Але мені здається, що радянська номенклатура виявилася ще успішнішою у створенні покоління, яке тоді було також молодим, але ментальністю сягало ще тих часів, тобто людей, які не лише мають радянські цінності, а й матеріальні, що забезпечує їм вплив в Україні.

Повертаючись до канадських програм, CUPP, наприклад, – провідний для створення середовища активних людей зі спільними цінностями. Щоразу, коли в Україну відбувається приплив пасіонаріїв, випускники наших програм, навіть якщо це не їхня профільна тема, з'являються десь на горизонті. А коли є відплив, і менш активні громадяни вибирають представників давньої, комфортної групи людей, які нагадують їм старі добрі часи, пасіонарії хоч і відходять з провідних посад, переважно вони нікуди не зникають, пізніше повертаючись із новою хвилею. У 1994-1998 оках я був дуже злим і розчарованим – якраз почалась менш цікава частина епохи кучмізму, і я був переконаний, що головно пса були варті усі наші програми. Але опісля я зрозумів, що якщо програма не осягнула своєї вузько визначеної мети, люди із зміненим способом мисленням не пропали, а переорієнтовувалися й далі «лупали цю скалу» в інших форматах. Як наслідок, я навчився менше розчаровуватися.

У 2014-2019 р. р. Ви були надзвичайним і повноважним послом Канади в Україні. П'ять

Підписання Листа про наміри між Урядом України і Урядом Канади про співпрацю в енергетичній сфері, 2018 рік © *kmu.gov.ua*

років – це досить довгий термін для посла. Що за п'ять років було найцікавішим, чи пак - найважчим?

Емоційно найважчим був момент, коли мене разом з канадськими керівниками Світового конгресу Українців та інших пов'язаних організацій запросили на нагородження родин оборонців Донецького аеропорту. Це була закрита подія. Президент Порошенко у той час вручав нагороди "Героя України". Були сім'ї й загиблих, й учасників тих подій. І я зрозумів, що деякі з присутніх канадців прямо матеріально (бронежилетами чи іншими засобами) підтримували "кіборгів"- і тому там було глибоке емоційне ставлення. Я думаю, майже всі розплакались під час церемонії. Інший момент – коли зрозумів, наскільки близько пов'язані середовища канадців та тих людей, які усіляко старались обороняти Україну.

Окрім таких системних проєктів, як підтримка реформи поліції, армії, Канада була флагманом впровадження судової реформи в Україні. Я пам'ятаю, як довго тривали обговорення у 2014-2016 роках і як все діялося відповідно до демократичних канонів. Чомусь у результаті нічого не відбулося. Певні кроки було зроблено, але вони здаються недостатніми для повноцінного перезавантаження. Може, аби зрушити цей процес, в Україні бракує необхідної кількості патріотичних, порядних та професійних людей?

Я вважаю, що людей завжди достатньо й для успіхів, і для реваншу. Українці є розумним та талановитим народом, який здатен майже на все. Я б тут посперечався з думкою, що нічого не відбулося. Я вважаю новий Верховний Суд тривалим вислідом цих намагань. Він є на 80% новим, і лише щодо 20% людей виникли сумніви. Це може бути кейс-студія, як такі речі відбуваються в Україні. З одного боку, реформа дуже сильно образила представників старої системи, які руками, ногами та "ОАСКами" (Окружний адміністративний суд міста Києва) намагалися її зупинити. З другого боку, вона образила й громадських активістів. Дійсно, громадянське суспільство було допущене до процесу через Громадську раду доброчесності, але був і певний фільтр: державна комісія прийняла не усіх активістів. І вони, які працювали безоплатно, на пасіонарності – для них процес став повним нулем. Це обурення використали реваншисти, які звинуватили Порошенка й запропонували переполовинити суд. Я був серед тих, хто вважав, що не треба братися за Верховний суд, бо бачив, що є багато інших судів, які заслуговують на пріоритет. Тоді я побачив перед собою з боку представників Верховної Ради тих, хто не пройшов конкурс на суддів Верховного Суду. Вони, очевидно, мали на це свій погляд. Також прийшли субсидовані західними країнами громадські організації, які вимагали прочистити цей суд, бо він їх колись образив, і тому потрібно, щоб він став ідеальним. Водночас, Рада Європи, котра сповідувала більш консервативні ідеї, була проти політичного вирішення цих питань. Країна була між молотом та ковадлом, може, навіть не одним. Гляньмо, з одного боку – конституційні радники Заходу, які дають стандартний рецепт, який в

українських умовах доводить до консервації існуючої системи; з другого – максималістське громадянське суспільство, яке хоче позбутися всіх поганців одразу, для яких 80% - не результат; з третього є представники старої номенклатури, які вміють використати зовнішніх і внутрішніх гравців так, щоб повернутися на старі посади. Якби я мав вигадати новий рецепт (хоча я не експерт у судівництві), я б запропонував зробити "червону" та "зелену" смуги, як в аеропорту. Ідея Верховного Суду була така: риба гниє з голови. Змінити верх означає змінити всю структуру. Ми побачили, що воно не так. Українська система складна. Наприклад, суди 1-ої та 2-ої інстанцій можуть паралізувати рішення Верховного суду. Отже, зосередитися на судах 1-3 інстанцій. Створити там "зелені" зони, де прочищені всі рівні, щоб вони діяли як своєрідний еталон для решти країни. Дехто може сказати, що їх накриє хвилею. Але досвід показує: не можна ані реформувати лише частину знизу (реформа поліції), ані утривалити зміни зверху, якщо ви не маєте успішно реформованого «ланцюжка» знизу нагору.

Тобто, коли є система взаємопов'язаних органів, реформувати потрібно всі відразу? Але це дуже складно...

Іноді це навіть неможливо, з матеріальної точки зору. Але реформа має відбуватись так, щоб вона була відчутною для кінцевого споживача послуг. Я думаю, що можуть бути поодинокі успішні зміни. Наприклад, внаслідок діджиталізації послуг машину справді стало набагато легше реєструвати. Це вимагало зміни не людей, а засобу, яким послуга надається. Ще один проєкт – розвиток ЦНАПів. Це, зокрема, 10 мобільних ЦНАПів, які профінансувала Канада на частині відновлених доріг Донеччини і Луганщини. Аби доставити послуги до жителів "сірої" зони і люди бачили, що щось відбувається. Але ці справи мають бути вбудовані в наратив. Я вважаю, що для багатьох західних людей реформа децентралізації стала розчаруванням, оскільки фінансова децентралізація (яка відбулась дуже швидко та ефективно) не вибудувала довіри до влади. І це видно з опитування в містах: люди вважають, що їхні мери – гарні люди, а Київ та Україна – то безнадійно скорумповані місця. Це не є унікальний український феномен, скоріше – локальна версія Євросоюзу, де увесь негатив скидають на Брюссель. В Україні це відбувається у такій формі, що Київ спрямував кошти на місця, а не отримав політичних дивідендів. А коли намагається, то люди питають, чому президент приїхав перерізати стрічку на відкритті якоїсь школи. А два роки до цього виділялись кошти, які уможливили побудову та відкриття цієї школи. І тут, знову ж таки, я б сказав, в'їдливість громадянського суспільства та соціальних мереж (яка є проблемо усюди в світі) призвели до повної девальвації навіть тих позитивних змін, які сталися у 2014-2019 роках. І, як виявилось, на втіху всім елементам, які не були зацікавлені в цих перетвореннях. Я це знаю від деяких західних людей, з якими спілкуюсь. Вони кажуть: "У-у-у, то були деньки!". На жаль, тоді їх ніхто не цінував. Усі думали, що речі можуть невпинно розвиватись лише в позитивному напрямі, й не думали, що обпльовування супротивників може вилізти боком.

Наступна тема – олігархи. В одному з інтерв'ю Вас запитували про те, що робити з олігархами. Ви пропонували ввести рівні правила для всіх. Але це інструменти, які працюватимуть зараз і надалі, а що робити з минулим?

Мені здається, буде ілюзією думати, що можна переписати соціально-економічну історію України. Західні оглядачі, які розуміють, чому після 2008-го не пересадили всіх лондонських та нью-йоркських банкірів, дивним чином не розуміють, чому не можна пересадити українських олігархів. І фінансують українців, які обурюються, що приводить до влади ставлеників інших олігархів. Це така циклічна історія. Як на мене, кілька разів була готовність олігархів підписати публічну угоду прийняти деякі правила (після революцій 2004-го, 2014-го та після обрання Зеленського). "Якщо держава вважає, що ми маємо сплатити податок за те, що було в минулому – гаразд, але тоді рухаємося далі". Останнього разу, 2019-го р., був страх перед Коломойським, який найменше налаштований йти за правилами. Попри перемовини влітку 2019-го про спільну заяву, до конструктивного рішення не доходило. Я вважаю, що таке рішення має бути,

бо через інтеграцію із західним суспільством не можна забрати все в олігархів, бо вони зареєстровані в західних правових полях, які цього не дозволять. Водночас, через західні суди можна періодично "підчищати" українських олігархів. Звісно, це не порівняти із задоволенням повішати якогось олігарха або компанію на гілляці, але ми не можемо дозволити собі такого задоволення.

Володимир Зеленський – президент України вже більше року. Як ви оцінюєте вектор, який обрала його команда?

На мій погляд, вони вважають себе утримувачами між східним та західним вектором. Великою проблемою є соціокультурна база навколо оточення самого президента. Якщо гаслом "Армія. Мова. Віра." можна виграти вибори лише на Львівщині – це, що означає брак відчуття бажань людей інших регіонів. Так само і криворізький прагматизм не відгукується на соціальні та духовні потреби інших регіонів України. Здається, останнім був Янукович, хто використав гасло "Почую всіх!". Власне, є брак активного "слухання" людей з-поза власного оточення. Також є фактом, що Порошенко залишився дуже активним у політиці й практично все, що відбувалось у 2014-2019 рр. стає політизованим для команди, яка намагається відмежуватися від свого попередника. Виходить, що будь-хто активний у 2014-2019 роках, стає токсичним, і від нього треба позбутися. І тут, зізнаюсь, є проблема "лави запасних". Відповідно, аби заповнити цю нішу доводиться сягати періоду 1991-2013 років.

Також, на мою думку, з 2014-го р. суспільство втомилося від західного моралізаторства. І тому правильні, але болючі зміни для пересічного українця та представника старої системи відбувалися під гаслом "це є західний досвід, це все треба робити", а воно йшло разом із критикою (переважно виправданою), що попередній український та радянський спадок є страшним і треба його позбуватись. Це вдаряло по почуттях та амбіціях багатьох людей, їм не подобалось, що хтось постійно тикав пальцем та казав, як треба робити. Воно зв'язується з антиекспертною хвилею, яка йде усім світом. Мовляв, скільки нам ще слухати цих експертів, якщо розум каже, що є просте рішення. І саме таких людей здебільшого бере команда президента для вирішення проблем. Звісно, є і справді менеджерські люди, як-от новий очільник Української Залізниці. Але багато подібних йому людей пішли, а на їхнє місце поприходили люди, які мають швидко вирішувати питання. Це позитивно впливає на рейтинг президента, але не обов'язково вирішує проблему.

На початку в партії "Слуга Народу" було багато експертів та реформаторів. Перший сформований уряд Гончарука мав деяке бачення та західний вектор. На вашу думку, чому президент за пів року вирішив поміняти своє оточення на всіх фронтах?

Тут я хочу відтяжити трохи бідного Сороса, на якого кидають вину за все. План реформ уряду Гончарука був створений групою, яку фінансувала Канада. Ми першими профінансували діяльність Гончарука з дерегуляції 2014-го року. Тож 2019-го він прийшов до нас по «команду, яка може сформувати план дій». І за два тижні ми це зорганізували. Зрештою, він став прем'єром. Двоє людей з команди, яка розробляла план, стали міністрами, решта троє – заступниками міністрів. Але це протривало лише 6 місяців. Я думаю, що у президента, на жаль, дивились на це суто іміджево і тому обирали лише людей, які виглядають новими. І не подумали, що ті матимуть ухвалювати важливі рішення, зокрема пов'язані з тими, хто допоміг їм прийти до влади. Перш за все, з особою Ігоря Валерійовича Коломойського. Коли стало зрозуміло, що реформатори серйозно візьмуться за інтереси тих, хто допоміг їм прийти до влади, розрахованої на 3-5 років, а не на коротку перспективу, – їх майже всіх позбулися. Ви бачили, як у раді НБУ зловтішалися з відставки Якова Смолія? Там можна знайти людей періоду 2008-2013 років, які готові писати в журналах наукові та псевдонаукові статті з обґрунтуванням, чому заходи, які вони запропонували, одразу призведуть до миттєвого економічного зростання, а не займатись такими нудними справами, як стримування інфляції чи передбачуваністю НБУ.

Тобто Коломойський присутній і діє?

Думаю, що це видно неозброєним оком. Він став

своєрідним народним героєм, коли 2014-го обороняв власні інтереси – а заодно й суспільні – на Сході України. Але коли почали запроваджуватись чесні та прозорі практики він вирішив переорієнтуватись на те, щоб залишити Україну в пострадянському олігархічному просторі, бо асоціація з ЄС та побудований за останні п'ять років НБУ унеможливлювали перебування в цьому просторі. Коломойський також зрозумів, що можна зловживати прозорістю. В Україні викладено безпрецедентно багато баз даних у вільний доступ, що дозволяє зробити із мухи слона й навпаки. Як, наприклад, з екс-міністром Омеляном, який використовував старий Volvo брата, або начебто заселився у трикімнатну квартиру раніше початку дії договору оренди. І є прямолінійні детективи НАБУ, які підуть це перевіряти. Водночас про 5,5 млрд доларів, виведених з "ПриватБанку" менше згадується в публічному прості. Я думаю, що ідея "загальна прозорість вийде усім на добро" була помилковою. Такої прозорості немає навіть в Канаді, бо люди бояться зловживати інформацією. Чому це мало сприятливо спрацювати в Україні?

Роман Ващук, 2018 рік © *Barcroft Media*

Нещодавнє опитування засвідчило, що українці переважно негативно оцінюють діяльність МВФ. А проте без допомоги МВФ, а іноді й ультиматумів (як із прийняттям "анти-коломойського" закону) з його боку реформ взагалі могло б не відбутися. Що буде, якщо раптом український народ скаже, що МВФ непотрібен, а його вимоги неважливі?

Зараз і справді йде пропагандистська інформаційна кампанія щодо зовнішнього управління Україною. Насправді, так зване "зовнішнє управління" може бути тільки з боку олігархів чи Росії (у найгіршому разі). МВФ не є популярним майже ні в одній країні, де працює. Фонд працює як сувора вчителька. Тому не є шоком, що пересічний українець не любить МВФ. Гірше, що ці настрої поділяють decision-makers. Проблема з'являється тоді, коли пересічні люди без підготовки приходять до влади. Мені здається, що МФВ та іншим потрібно переглянути комунікацію з урядом України, аби не саботувати цю співпрацю. Бо рішення можна проводити делікатно, а можна – з великими політичними наслідками. Хоча МВФ до цього стільки разів "кидали", що вони вже дуже (іноді занадто) суворо поводяться. Тому Аргентина легше отримує 50 млрд підтримки, ніж Україна 1-2 млрд. Хоча в Аргентині програма теж не мала успіху. Будь-хто, хто приходить на високі політичні посади в Україні, має вміти комунікувати з партнерами та вибудувати деяку передбачуваність. І треба вміти про це говорити так, щоб сприймали й Захід, й українці. До прикладу, перший післямайданний прем'єр Яценюк добре сприймався на Заході, але погано серед українців. Тут я підтримую підхід Зеленського, який визнає, що можна не у всьому бути кваліфікованим, а натомість делегувати завдання іншим людям. Ні Порошенко, ні Яценюк цього делегування не робили, захопившись, натомість, своєю всюди-присутністю (хоча люди вони були здібні). Вони не давали достатньо простору іншим і тому всю критику теж забирали на себе.

Рухатимемось до наступної болючої для українців теми – Сходу. Виглядає так, що Мінські домовленості себе вже вичерпали. Якою

має бути стратегія повернення Сходу України?

Тут треба бути трохи холоднокровним. Зрозуміти, що є найважливішим у цій ситуації: поступ України чи миттєве відновлення територіальної цілісності? Я не вважаю, що треба робити це за будь-яку ціну. Перші дві Мінські угоди було підписано під тиском як Франції-Німеччини (що хотіли показати переговорний успіх), так і Росії (Дебальцевська операція). Їхня імплементація у прописаному вигляді не є корисною для України. Тому Україна не все виконує і, з державницької позиції, має рацію. Водночас Україна не озвучила свого позитивного бачення ситуації. Тобто наполягають на пріоритеті безпекового виміру, при цьому проукраїнського бачення реінтеграції Донбасу не надано. Тому це політично важко проходить. Стояти лише в оборонній ситуації дозволить активніше діяти політичним опонентам. Думаю, що стаття Олексія Резнікова на Atlantic Council (From Russian war to European opportunity: Reinventing eastern Ukraine's Donbas region) про можливі позамінські варіанти вирішення конфлікту – це якраз та логіка, яку потрібно розвивати. Виконувати безпекові елементи Мінська та просувати проукраїнські варіанти постконфліктного врегулювання.

У своїй статті "Living next door to a superpower: How Canada's experience can help Ukraine" для Atlantic Council Ви писали про "болючі компроміси", на які Україна має піти. Про які саме компроміси Ви говорите?

Наприклад, розширене вживання російської мови в місцевому самоврядуванні на цих територіях, бо це відповідає місцевим реаліям. Але не поширювати на решту України. Можливо, передбачення певних економічних зв'язків із сусідніми регіонами Росії. Але не створення повноцінної автономії. Питання в тому, як зробити це, не змінивши загального вектора України. Повернути території без компромісів з Росією нереально. Тому існує потреба врахувати бачення іншої сторони, але мінімізувати його настільки, щоб його вплив на загальний розвиток України був мінімальним. Саме про це мені йдеться під "болючими компромісами".

Але ж навіть якщо ми підемо на деякі поступки Росії, вона, найімовірніше, використовуватиме їх для повернення України у свою сферу впливу?

Треба вважати, що це буде ціллю росіян. Але в міжнародній політиці нема ідеальних розв'язків та третейського судді, який би казав, що Україна у всьому має рацію, а Росія має розвернутись та піти додому. Є також варіант, що Україна відмуровується від тих територій та продовжує активно розвиватись. Але треба бути свідомими, які наслідки матиме таке рішення. І Європейський Союз у такому разі скаже: "Ми з вами наче розмовляємо про мир, а тут ви кажете, що мир вас більше не цікавить!".

Поговорімо про Тристоронню контакту групу. На вашу думку, для чого Україна залучає людей на кшталт Кравчука та Фокіна в настільки відповідальний формат? Чи такий підбір кадрів вмотивований?

Для сучасної влади, яка готова домовитись майже за будь-яку ціну мати таких авторитетних лідерів минулого є своєрідною ширмою для більш прагматичних рішень. Якщо взяти президента Кучму, то він, можливо, відійшов від участі в ТКГ тому, що не вважав запропоновані домовленості виправданими. Я про це також писав у цій статті (для Atlantic Council), що за асиметричних переговорів менша сторона має бути краще скоординована та мотивована. В українській команді цього довго не спостерігалось. Це перше, що ослаблює переговорну позицію країни. Друге – ставити самим собі дедалійни. У такому разі потрапляємо в ситуацію, коли ведемо переговори самі з собою, бо публічно створюємо сподівання й тоді мусимо йти на кроки, неповністю узгоджені або прийнятні членам твоєї сторони. Через це створюється внутрішня дискусія замість єдиної позиції супроти росіян.

Тобто можна констатувати, що переговорної позиції як такої в України не було й немає?

Мені здається, що з такою особою, як Резніков, який є планувальником та організатором, можна вибудувати позиції. Питання, наскільки інші гравці готові йому підпорядкуватися. Зокрема люди, які були впливові в минулому й тепер знову відчувають «зірковугодину». Думаю, зараз це буде вирішальним у тому, чи вдасться переформулювати речі в

позитивному, проукраїнському напрямку, мати скоординовану позицію. Якщо ж буде різнобій між політичним та технічним керівниками делегації, будуть проблеми. Окрім цього, мати політиків, які обіцяють виборцям вирішити все за місяць-два – трохи небезпечно для переговорної позиції. Тут я наведу канадський приклад, хоча з мене канадські політологи сміялись, що не можна порівнювати ситуації… Коли адміністрація Трампа домовлялась із мексиканцями, вони сказали: "Ми обговоримо кілька питань автомобільної індустрії, не журіться". А пізніше сказали: "О, дивіться, ми з ними уже про все домовились!". І канадців поставили у позицію take it or leave it. У нас вибори, у мексиканців – зміна президента. У Канаді виник політичний шок: як так трапилося? Адже нас не спитали, треба підписувати. Водночас, головна переговорниця з боку Канади Христя Фріланд сказала: Зачекайте. Ці політичні дати – американська і мексиканська. Ми можемо спокійно без їхніх дат жити. Ми не маємо здаватись лише тому, що в них є одні-другі політичні питання». У результаті було досягнуто незначного компромісу на 4-5% торгівельного обороту, але усі наші позиції збереглись. Зрозуміти різницю між часовим тиском на тебе, і на когось іншого – це іноді дуже важливо в будь-якому переговорному процесі.

Питання Криму. Чи варто розраховувати на те, що Крим колись буде повернуто Україні? Чи потрібно зрозуміти, що він не повернеться, та рухатися далі?

Я думаю те, як саме США висловили невизнання окупації Криму у їхній Декларації, засвідчує довготривалий процес. Це дуже боляче, особливо для жителів Криму, кримських татар зокрема. Але я не бачу реального сценарію, як можна вигнати Росію з Криму, допоки внутрішній та зовнішній аспекти російського управління не зміняться. Можна підтримувати гуманітарні зв'язки та підтримувати якнайширші можливості для кримських вступників, якщо це співвідноситься з нацбезпекою, розбудовувати українське мовлення на Крим. Але сподіватись на позитивне вирішення протягом майбутніх кількох років не варто. Це також змінює ситуацію у чорноморській акваторії та створює проблеми для України щодо морських шляхів. Тут активно працюють Сполучені Штати, щоб передавати Україні кораблі, які дозволять займатися безпекою морських шляхів. Також треба тісніше співпрацювати з такими країнами, як Румунія, Болгарія та Туреччина, для забезпечення морської присутності України, від якої залежить її експорт повністю. Я думаю, через те, що український флот був послабленим, так зване морське мислення в Україні також було слабким. Але про це треба думати й діяти.

Тобто армії потрібно продовжувати всіляко нарощувати та модернізувати свій потенціал, аби бути готовій до теперішніх реалій?

І для того, щоб просто ефективно обороняти те, що є життєво важливе тепер. Тобто, скажімо, Україна спрямувала свої торгівельні зв'язки на країни Азії, на північ Африки, а вони пролягають через Одесу, Миколаїв. Отже, потрібно мати засоби для оборони. Не треба будувати флот з думкою, що колись ви зможете відібрати назад те, що ваше. Треба найперше оборонити те, що є вашим тепер.

Чому держава не пояснює громадянам, що Крим та Донбас - це дуже довготривалий і складний процес? Це багато чого змінило б.

Перший політик, який зізнається, зазнає усіх громів та стріл. Бо він буде виглядати занадто войовничим для проросійського крила й занадто слабким для суперпатріотів. І трохи сумна доля партії "Голос", згідно з рейтингами. Окрім проблем із вже колишнім лідером, з досвіду партії можна сказати, що займати центристську, засновану на фактах позицію у країні, де люди мріють про той чи той наратив, дуже важко. Бо тебе стирають між двома або трьома дуже сильними емоційно атрактивними наративами. Насправді українські влади із 2014 року працюють так, наче це розуміння справді існувало – просто ніхто не наважується його озвучити. І можливо, воно справді зняло б деякі стреси. Однак до того, як дійти до зняття стресів, треба пройти бурі патріотичного чи зрадницького обурення, викликані таким, скажімо, реаліетницьким підходом.

Мені нагадалося, що була реалітетницька течія в діаспорі 1960-х. Реалітетниками називали групу професорів українського походження, які вважали, що не можна цілковито відмежовуватись

від радянської України та що якщо існують якісь академічні зв'язки, треба їх використати. Що не треба бойкотувати ансамбль Верьовки, якщо він десь з'являється… Бандерівське середовище називало їх "реалітетниками-зрадниками". З другого боку – прогресистське, відверто прорадянське середовище вважало, що таким чином ці "шкідники" намагаються проникнути в їхнє оточення. Зусилля реалітетників забезпечили зв'язки із науковими та творчими діячами, які потім стали дисидентами. Утім створити власний наратив їм так і не вдалось. Із перспективи п'ятдесяти років можна сказати, що вони правильно відчували те, що відбувалося, але не зуміли його пояснити. Тому сучасна ситуація для українських політиків є аналогічною. Або як у Де Голля з Алжиром, який казав: "Дивіться, ми вважаємо, що це сто тридцять років є наша територія. Ми проливали кров та вмирали. Але прийшов час, коли ми маємо обирати, на що витрачати гроші та життя наших солдатів – і це вже не є те". Він через воєнний авторитет, набутий під час 2-ої Світової єдиний міг про це прохати, хоча й мав проти себе бунт генералітету. В Україні ж незрозуміло хто був би постаттю, якій би довіряли з огляду на її попередні здобутки. Мабуть, у команді Зеленського такою людиною вважають Кравчука. Але деякі його дії були неоднозначними та більш сумнівними, ніж дії Де Голля у 1958-1959 роках. Так що reality-based українська політика ще шукає свого чемпіона.

Події у Білорусі. Що робити Україні, щоб допомогти білорусам і водночас захистити власні інтереси?

Чим пояснюється не зовсім чітка позиція української влади? Навіть якби Україна була політично рішучішою, вона б відчувала, що не хоче загострення ситуації, яка несе безпекові загрози. До того ж, оскільки у країні 25% громадян погрожує владіорганізацієюновихмайданів,заохочуватинові майдани влада не прагне з внутрішньополітичних міркувань. З другого боку, я думаю, вони розуміють, що соціальна база тих, хто підтримав Тихановську нагадує соціальну базу тих, хто підтримав Зеленського (велика частина середнього класу). Звідси таке роздвоєння та розтроєння підходів. Чого я думаю немає на рівні президентського, але є на рівні міністерського у Кулеби та чим пояснюється заява Люблінськго трикутнику – це відчуття того, що ми граємо у команді. На президентському рівні команда відчуває себе усамітнено - і тому важко формулювати позицію. Плюс, неоднозначна ситуація із "вагнерівцями": чи це справді була спецоперація українців? Цю ж версію озвучив і Путін – хоча не зрозуміло, чи додає це їй правдивості. Але ситуація теж впливає на прийняття рішень. Ми бачимо в Білорсуі, що великою рушійною силою там є ІТ-сектор. Сектори України і Білорусі тісно співпрацюють. Ми також бачимо, що представник найбільшого ІТ-аутсорсу на невизначений термін пішов у відпустку, аби приєднатись до Координаційної Ради Білорусі. Північнокореїзація Білорусі означає смерть для ІТ-сектору в країні, бо той потребує вільного доступу до Інтернету – раз, не почуватися в клітці – два. Отут, я думаю, модернова частина української еліти зі своїми колегами в Білорусі могла зробити речі, які не потребують офіційних каналів. Також цікаво, що деякі білоруські ІТ-компанії переїжджають до України. Якщо Україна отримає ще 30 000 програмістів, які виробляють ще кілька мільярдів ВВП, то і на це можна погодитись.

Останнє запитання. Звідки Роман Ващук черпає свою мотивацію?

Загалом, я люблю людей. Черпаю енергію зі спілкування з людьми. І я волію бачити позитив у людях (хоча іноді це виходить наївно). І позитив у масштабних і менш помітних ініціативах, які дозволяють будувати інтелектуальний потенціал країни. Я також відчуваю родинне зобов'язання, адже мої діди у значно складніших умовах старались підтримувати самостійний розвиток України. Тим самим я у значно зручніших умовах можу спілкуватись Скайпом та доносити свої думки. І це знову повертає до питання, як можна поєднати дві частини моєї ідентичності. Хоча я розумію, що не можна просто перетворити Україну на Канаду, або навпаки. З огляду на географію та інші фактори це неможливо. Але можливо сприяти ролі Канади у світі та внутрішньому розвитку України.

Дуже дякую Вам за інтерв'ю! CUPP

інтерв'ю провели:
Ксенія ГЛАДКИХ,
випускниця Київського національного університету імені Тараса Шевченка, студент Університету Макмастера (Канада);
Іван ПАРАМОНОВ,
Український Католицький Університет, CUPP 2021.

інтерв'ю з

Євгенією Йепес-Віньєса

місце проживання: Іспанія

Корінна дончанка. На початку року повернулась в рідний Донецьк по справах, вимушена була затриматись там через пандемію COVID-19. 3 червня в рамках підготовки до Дня Росії на її балкон повісили російський триколор і прапор «ДНР». Вона зірвала і один, і другий, за що її запроторили в таємну «в'язницю ДНР» і погрожували роками ув'язнення. 20 червня була звільнена і "депортована" з території т.з. "ДНР"

Протягом історії України існувало кілька діаспор чи хвиль еміграції. Чи можна провести порівняння між діаспорами та їх впливом на батьківщину?

Я думаю, що чи не єдиною помітною та активною діаспорою українців є канадська. Можливо, це пов'язано з великою кількістю та, можливо, компактністю українців, які проживають у певних місцях. У 90-х роках мій двоюрідний брат емігрував до Канади зі своєю сім'єю, і його негайно зустріла і навіть підтримала діаспора в Канаді. Мені здається, Канада - чи не єдина країна, яка так особисто сприймає події 2014-2020 років.

Щодо досить великої діаспори в США, принаймні я насправді не чула про неї. Тепер я навмисно переглянула цю тему і здивувалася, що в Бразилії є навіть українські початкові школи. Аргентина також відома досить великою діаспорою, але її значення не зовсім зрозуміле.

Щодо Іспанії, українську діаспору можна назвати такою з певними застереженнями. На мою думку, більшість українців в Іспанії просто асимілюються з іспанцями (та й загалом у Європі, це - моє враження), хоча я бачу рекламу приватних уроків української мови.

На мою думку, природа українського менталітету полягає вже не в збереженні культури, а в досить легкій інтеграції до культури країни, де знаходиться людина. Без особливої ностальгії, наприклад, за українським корінням. Це має як позитивну, так і негативну сторону - часто наступне покоління етнічних українців, народжених у новій країні, майже повністю відрізане від батьківської культури. Вони практично вже є іспанцями, німцями, греками тощо. Можливо, корінь цього криється в історії самої України як прикордонного краю. Прикордоння, яке легко поглинаєвсе нове і нових іноземців та все, що вони привозять із собою. Звичайно, було б чудово, якби така феноменальна адаптація до нових культур українська не зникала в наступних поколіннях емігрантів.

Чи можете ви уявити, що українські діаспори, які існують у країнах поточного поселення: Аргентині, Бразилії, Канаді, США, Австралії / Новій Зеландії, Норвегії, Данії, Португалії, Франції, Німеччині, Великобританії, Греції, Італії, Китаї та переростають у постійні діаспори, подібні до єврейські діаспори?

На мою думку, українська діаспора ніколи не зможе стати такою сильною, стабільною та ортодоксальною (якщо я можу так сказати), як єврейська, наприклад, чи навіть російська. З перерахованих вище причин початкова мобільність, гнучкість, відкритість та здатність поглинати нове і легко інтегруватися в інші культури до такої міри, що, на жаль, часто просто

зводить нанівець українську культуру в нових поколіннях, народжених у новій країні.

Що, на вашу думку, є найвидатнішим досягненням української діаспори в Іспанії?

Досягнення української діаспори в Іспанії досить скромні і складаються в основному з приватних класів мови, літератури, і, наскільки мені відомо, культурного центру української культури як такого не існує. У будь-якому випадку, я не бачила жодної реклами. Наприклад, я бачу російські оголошення в рибних магазинах та інші речі, але жодної української реклами немає. Хоча ви повинні мати на увазі, що я також є представницею "громадян світу", які легко інтегруються та адаптуються, хоча я почуваюся українцем.

Чи повинні українські університети зливатися з європейськими та північноамериканськими (відкривати закордонні кампуси)?

Звичайно так! Будь-яке спільне навчання завжди збагачує і доповнює та приносить щось нове. А також часто це дозволяє побачити світ з дещо іншої точки зору та філософії. І в цьому сенс життя - якщо ми народилися, то для того, щоб вчитися, ми повинні розуміти і намагатися якомога більше.

Спільні дипломи, безумовно, будуть безцінними для України, яка лише здобуде престиж у світі!

Чи слід робити англійську мову обов'язковою в початкових та середніх школах України?

Звичайно, англійська мова повинна бути обов'язковою навіть не з початкової школи, а з дитячого садка. Чим раніше дитина почне вчитися, тим легше буде отримати якісний результат. Іспанську, звичайно, також можна вивчати як другу іноземну мову. Зараз вона вважається другою за значимістю мовою у світі. (виправте мене, якщо я помиляюся).

Світове українське співтовариство відіграє вирішальну роль у підтримці національних зусиль з побудови мирної, процвітаючої, сильної та єдиної України. Як би ви загалом оцінили співпрацю з урядом України? Чи достатньо використаний/ використовується потенціал української діаспори?

Я думаю, що українські діаспори в будь-якій країні можуть бути більш згуртованими, і було б дуже корисно, якби іспанські українці, наприклад, не лише слухали телевізійні новини, а й брали участь у мітингах та виступали перед ЗМІ, тим самим допомагаючи підтримувати актуальність українського питання.

Приблизно один мільйон українців щороку залишає батьківщину, за словами колишнього Міністра закордонних справ України Павла Клімкіна. Що може послужити стимулом для українців повернутися на батьківщину?

Хоча близько мільйона українців щороку залишають країну, існує відчуття (хоча я не маю конкретних цифр та посилань), що більшість все ж мають намір колись повернутися. Багато будують будинки на батьківщині тощо... Думаю, більшість тих, хто виїжджає, планують повернутися пізніше.

Чи має повернення на батьківщину бути пріоритетом для уряду України?

З огляду на природний спад населення та відсутність імміграції в Україну, втрата частини населення, безумовно, є проблемою, і держава повинна створити умови для зменшення потоку української еміграції. ОДНАЧЕ! Вони ні в якому разі не повинні зменшувати його до мінімуму. Зрештою, той факт, що люди подорожують і залишаються в іншій країні і живуть в іншій культурі, сприяє культурному та філософському збагаченню країни, громадяни якої мають такий досвід порівняно із закритими країнами...

Що б ви змінили в рамках поточної політики України?

У поточній політиці України я хотіла би бачити менше демагогії, популізму та непрофесіоналізму. На мою скромну думку, команда Петра Порошенка була на голову вище нинішньої команди, особливо на міжнародній арені.

Не могли б ви пояснити більше, що ви маєте на увазі під цим?

Адміністрація Порошенка була більш професійною у сенсі своєї здатності переконувати європейських партнерів та здійснювати додатковий тиск на Росію. До того ж, сучасна команда, здається, зовсім не має чіткого вектора. Вони поспішають із "компромісними" рішеннями, запропонованими Росією, які насправді є очевидними поступками, але тоді, коли їм вдасться "розробити", простіше кажучи, вони відкинуть ці "компроміси" і повернуться до інтересів України.

Також, коли Зеленський був кандидатом у президенти, він пообіцяв швидко закінчити війну, домовитись з Путіним про пошук рішення десь "посередині", "просто щоб перестати стріляти" ... Що може бути рішенням "посередині" з країною-загарбником ... країна, що атакує, повинна припинити стріляти, а не захищатись, і неможливо швидко закінчити війну, оскільки її припинення залежить лише від загарбника та ефективності тиску на нього ... отже, я особисто не розумію, чому люди проголосували за Зеленського.

Росія використовує передову форму гібридної війни в Україні з початку 2014 року, яка в значній мірі спирається на елемент інформаційної війни. Наскільки сильним є цей соціокультурний феномен в Іспанії?

Я не зовсім зрозуміла питання. Наскільки, скажімо, іспанці дослухаються до меседжів, які просуваються по телевізору, і наскільки вони не схильні аналізувати інформацію самі (як і більшість росіян не фільтрують інформацію!) ... Я думаю, що в будь-якому в країні можна знайти відсоток людей, які не схильні аналізувати інформацію. ... Тим не менше, я думаю, що Іспанія, як країна з багатовимірним підходом у політичному сенсі, відображає іспанську ментальність невіри по-дитячому всього сказаного. Більше того, іспанська філософія базується на популярній приказці «nadie esta por encima del otro» (ніхто не вищий за когось), отже, скажімо, впевненість кожної людини в тому, що він не дурніше Президента. А це означає, що слова, які десь лунали ... людина повинна пропускати ці слова через себе, обробляти та формувати власну думку ...це підхід пересічного іспанця ... Загалом, природно, східні автократичні країни, якими керує " батько народу ", наділений" вищим "розумінням ... не вписуються у філософію" nadie es más que nadie "(ніхто не є більшим чи вищим за іншого) і викликають глибоке неприйняття. Більшість іспанців співчувають Україні та виступають проти Росії.

Чи є корупція певною мірою фактом життя чи реальністю у більшості країн, і якщо так, то чому деякі країни, деякі уряди та деякі члени діаспори так сильно виділяють зокрема Україну?

Напевно, немає країн, де корупції не існує ... Однак Україна, безумовно, є однією з країн з досить високим рівнем корупції. Звичайно, більшість країн мають на увазі цю негативну рису України, яка робить життя менш надійним та нестабільним. Українське суспільство дуже готове покласти край корупції, з одного боку, але з іншого, зробити це непросто, оскільки такий менталітет та спосіб життя мають глибоке коріння. Будемо сподіватися, що нам стане краще. СЦРР

інтерв'ю провела: Христина КОРЕЦЬКА
Український Католицький Університет, CUPP 2020

інтерв'ю з

Михайлом Винницьким

місце проживання: Україна

Вітаю, Михайле. Як ваші справи?

Дякую, добре, а ваші?

Добре. Маю трохи питань до вас. Перш за все, розкажіть, будь ласка, як ваші родичі потрапили в Канаду і чому ви вирішили переїхати назад в Україну?

Ви дуже правильно сформулювали питання, бо сказали, "переїхати назад", а не "повенрнулися". Я до цього дуже принципово ставлюся, бо яне повернувся, я емігрував в Україну, тому що я народився в Канаді, тому не вважаю це поверненням, а імміграцією. Дуже часто в Україні, впродовж перших років 15 ставилися точно, до мене ставилися як до чужого серед своїх.

Як мої батьки попали до Канади? Під час війни батьки з дітьми виїхали з України. Мій батько з 1932 року, мама з 1933 року, їм було12-13 років. А їхні батьки (бабця і дідо з обох сторін) виїхали фактично з політичних причин. Один дід так і не доїхав, його заарештували по дорозі і він провів 10 років на Сибірі. Це дід по стороні Винницьких. Тому бабця по стороні Винницьких опинилася з двома малолітніми синами в Канаді сама. І вони здобули вищу освіту, один став професором (батько Михайла).

По маминій стороні також тікали, бо розуміли, що їм нема що зробити серед Радянської влади, бо будуть репресії і відповідно вони відступали разом з фронтом і потрапили в ВР табори (табори для біженців утворені після завершення Другої світової війни) між 1945-1949 роком, 4 роки жили в тих таборах, в бараках колишнього Вермахту, мається на увазі німецької армії. Мама тих 4 роки провела в містечку Мітенвальд – це Баварія . Там організували ПЛАСТ, українськи школи і т.д. І з 1949-го року, як і всі, з тих перехідних таборів, почали рухатись в різні країни, на різні контракти. Мамині батьки приїхали до Канади працювати на контракт до швейної фабрики. А мама мого батька (бабця) приїхали бути прибиральницею в шпиталі. Перші роки були дуже важкі, але ідея була вивчити дітей.

Мама з татом познайомилися в українському студентському клубі в університеті McGill, в Монреалі, вони там обоє вчилися. Так розпочали спільне життя, одружилися. Тато спочатку працював трошки в індустрії, а пізніше повернувся на магістреку і став професором. А мама спочатку стала вчителькою, як не дивно їй говорили, що вона ніколи не вивчить достатньо англійської мови, щоб стати вчителькою, тому вона завершувала мікробіологію, а насправді виявилося, що вона дуже добре вчилася і стала вчителькою, саме англійської мови молодших класів. А після вчителювання перейшла трохи в іншу сферу і займається архівами. Є такий в Торонто Українсько-Канадський дослідчо-документаційний центр. Вони займаються різного роду історією діяспори і не тільки. Вони збирали історії очевидців Голодомору, Другої світової війни та взагалі історію поселення українців в Канаді. Приблизно така історія.

Дякую. А чому ви емігрували в Україну, як це прийшло?

Я перший раз приїхав в Україну, мені було 18 років. Це було в 1989 році СРСР. До Канади тоді приїхав академік – Юхновський (Ігор Рафаїлович). Він був куратором Малої Академії Наук (МАН) у Львові. Будучи в Канаді, він познайомився з системою українських суботніх шкіл, які існують в діяспорі.

І вирішив, що можна зробити такий обмін між учнями шкіл діяспори Торонта і МАН у Львові. І відповідно нас до України приїхало 16 дітей. Це був дуже романтичний час, час перебудови, піднесення патріотизму. Я закохався. І так їздив впродовж 1990-х років. Фактично раз в рік або два рази на рік. У 1990-му році, якраз перед незалежністю, я 6 місяців вчився в Дніпропетровську по студентському обміну. І так туди-назад впродовж 1990-тих. А наприкінці 1990х потрібно було приймати рішення, бо туризм – це цікаво але вирішив що варто пересуватися більш стало сюди, хоча зробив маленьку паузу. Я ще 3,5 роки жив в Англії, зробив магістерку, докторат в Кембріджі. Частенько з Англії прилітав до України.

Ще будучи в Північній Америці, познайомся з одною цікавою дівчиною, а чисто випадково вона пізніше стала матір'ю наших 4-х дітей. Вона поверталася в Україну 1999-го року і я вирішив, що варто нарешті пускати коріння. І з 2002-го, коли ми одружилися, я вже живу в Україні.

Дякую. Чи має канадська діяспора має якісь особливості?

Я вам дуже вдячний за це запитання, бо насправді це питання не лише канадської діяспори. Взагалі варто зауважити, що діяспора в світі є феноменом, який ми українці, на жаль, недооцінюємо.
Насправді, мало народів, мають такі потужні діяспори, а тим більше не так багато хто має таку організовано діяспору. Якщо взяти до прикладу вірменів та євреїв, то сюди можна сміливо додати українці та китайців. Китайці не настільки організовані, а євреї дуже оргназовані. Українці в деяких країнах дотягують до організованості євреїв. Це надзвичайно цікавий феномен, він дуже недооцінений в Україні. У Канаді успішність представників діяспори дуже помітна, їхня включеність у всі сфери життя країни. Та річ, яка не дуже зрозуміла в Україні – це діяспорний феномен подвійної політичної ідентичності. Людина живе в Канаді і вважає себе українцем, а крім того вважає себе повноправним канадцем і немає заперечень між однією і іншою ідентичністю.

Мене часто запитують: "Ким ти себе вважаєш в першу чергу?"

Це дивне питання для діяспори, це приблизно те саме, що питати кого ти любиш більше, маму чи тата. Тому таке питання навіть трішки образливе для діяспорного українця. Діяспорний українець – це та людина, яка вважає себе повноцінним громадянином Канади, але немає якогось розділення канадськості від українськості.

Якщо говорити про особливості, то українська культура в Канаді стала частиною канадської культури. Тому що в Канаді не існує суто канадської культури, є мозаїка таких культур і дуже важливим та помітним її елементом є українська частина. Вона розвинулася в інший спосіб, ніж в Україні, але залишилася українською. Це є культурна еволюція, що відбулася в Канаді – дуже недооцінена. Вона є похідною від організованості українців, їх успішності і включеності у всі сфери життя.

Дякую! Ви згадали про єврейську діяспору, наступне питання у мене якраз про досягнення канадської діяспори. На мою думку, досягненнями ізраїльської діяспори є саме їхня політична діяльність .Тобто вони зберігають не

лише культуру, звичаї, традиції, але політично на весь світ кричать, що в них був Голокост, наприклад, що вони незалежні і мають право на це. Чи робить це канадська діяспора?

Так, абсолюно теж саме робить канадська діяспора. Та річ, яка знову ж таки недооцінена Україною – це те, яким надзвичайно потужним організованим чинником впливу на світову політику є українська діяспора..

У світі існує Світовий Конгрес Українців (СКУ). Цей конгрес має достатньо впливовий голос в ООН, в усіх її організаціях. Конгрес Українців Канади (КУК) має прямий доступ до прем'єр міністра та до найвищих органів влади в різних питання: визнання голодомору, підтримки України в безпековій галузі. Маємо ситуацію, коли українська діяспора в Канаді має еквівалент єврейської діяспори в США. В американьскому Біломі Домі є Джаред Кушнер – зять президента і веде всю політику стосовного Близького Сходу. В Канаді натомість є Христя Фріланлд – заступниця прем'єр міністра, перша віце- прем'єрка. Вона абсолютно вільно говорить українською мовою, жила в свій час в Україні трішки. Вона сама є пластункою і натомість дуже впливовою канадкою, але з іншого боку не забуває свою ідентичність. В діяспорі є свої бізнесові кола, ми маємо своїх мільярдерів. Мені здається, що саме так виглядає є успішність поодиноких, які згуртувались у різні організації. На жаль, цей потенціял не використовується.

А чи зміцніли зв'язки України і канадської діяспори?

Питання не в зміцнілості . Ми маємо потенціал, який не використали. Завжди цікаво спостерігати за тим, як виглядає життя послів України в Канаді. Одразу після призначення на посаду, уся їхня увага йде на побудову зав'язків з кнаадським урядом, а після року-півтори, вони нарешті розуміють, що ці зв'язки найлегше будуються через українськи діяспорні організації. Бо коли до канадського уряду приходить людина з українського посольства – це одна річ, а коли приходить людина, яка є потенційним виборцем і може представляти інтереси мільйона українців в Канаді і бере із собою посла України, то це очевидно сприймається абсолютно по-іншому.

Останнім часом, посол Андрій Шевченко зробив багато, але для мене дуже цікаво спостерігати за зміною його пріоритетів за останніх чотири роки на посаді посла.

Але це одна річ говорити про посла, а інша про пріоритетність діяспори в середин Україні. На превеликий жаль, на діяспору в Україні часто дивляться як на такий потенційний гаманець, із якого можна витягнути якісь гроші, а ці гроші зазвичай є сильно вичерпані або це ставлення є не найбільш конструктивним. Тому мені здається, що в Україні важливість цих зав'язків недостатньо розуміють. Діяспора – це не лише фінансовий ресурс. Це потенційний ресурс для інвестицій на майбутнє. Діяспора теж потребує розуміння і підтримки. Україна повинна починати думати про це.

Якщо говоримо про ресурсність, то бачимо, що діяспора дуже багато всього ініціювала для України і створювала. Чи бачите ви доцільність створення "Школи Українських Студій", підтримку наукових досліджень, заснування наукових стипендій.

Я вважаю, що ми вже маємо декілька таких програм для України від діяспори. Величезна проблема полягає в тому, що українська сторона не має таких програм для української діяспори. Школа політичних студій – це важливо. Чому немає школи політичних студій саме для дітей діяспори (студентів діяспори, які б мали приїздити в Україну), не лише для того, щоб навчати англійської мови, а для того щоб вчитися цієї реальності яка є тут, в Україні. Наприклад, Парламентська Програма Канада-Україна (КПКУ) могла би і в майбутньому працювати і в іншу сторону. На мою думку, це би мало надзвичайно позитивний вплив в обидві сторони. Тому, будь-які такі освітні проєкти є дужі важливими, але ми на них часто дивимося лише з точки зору української молоді, яка має набратись якогось канадського досвіду чи ресурсу. Я вірю, що час Україні відкривати свої можливості для молоді діяспори і будували зв'язки в другу сторону.

Як, на вашу думку, повинен виглядати розвиток діяспор наступні 20 років?

Надзвичайно велика проблема полягає в тому,

що покоління моїх батьків, які емігрували через політичні причини у повоєнний час, вже відходить. І люди, які залишилися представниками української діяспори в Канаді , США, Австралії чи інших країнах – це люди, які народилися в тих країнах, вони вже є повноправними громадянами цих країн з народження. Це означає що, Україна – це країна їхнього коріння, а не їхнього походження і це дуже змінює їхнє ставлення і до України і до діяспорних організацій. Якшо не буде активної підтримки з боку України, то в наступних 20 років маємо небезпеку асиміляції. Тобто ми можемо втратити мову і загалом ресурс . На сьогоднішній день дуже потрібна ініціатива з української сторони, для того щоби не втратити нашу діяспору. На початку розмови ми говорили про зв'язки між діяспорою Ізраїлю. Ізраїль дуже активно працює над тим, щоби молодь з інших куточків світу приїздила до Ізраїлю, щоб знайомилися з цією країною , щоб залишалися в Ізраїлі.

Ці поїздки туди-сюди продовжили життя єврейсько

діяспори після створення держави Ізраїль. Ми є в тій самій ситуації, варто далі продовжувати українство за кордоном.

Будемо переходити до наступного блоку питань. Чи вважаєте ви еміграцію проблемою? Що має робити Україна для зупинки цього процесу?

Еміграція покоління моїх батьків і еміграція після 1990-х – це два різні феномени. До 1991-го року ми могли говорити про так звану "політичну еміграцію", бо люди відчували себе політично ущемленими та в небезпеці для життя, через те, що їхні погляди не збігалися з політикою радянської в влади.

Після 1991-го люди почали шукати кращого життя в економічному плані, тому це "економічна еміграція". Для них питання організованості і ідентичності вторинні. Вони не завжди включаються в діяспорні організації , бо ці організації були створені в іншій парадигмі, для людей, які хочуть розвивати українську культуру, громадянську ідентичність. "Економічні емігранти" натомість намагаються асимілюватися стати канадцями. На певному етапі маємо конфлікт, бо що це таке – канадець?! Одна із основних досягнень української діяспори в Канаді – це впровадження на державному рівні політики багатокультурності, де всі є канадцями, але разом із тим всі інфікують себе через риску: англієць-канадець, українець-канадець, індус-канадець, філіппінець-канадець і т.д. Всі канадці, але разом з тим всі зберігають свою ідентичність. Для економічних емігрантів ця подвійна ідентичність є достатньо чужою. Їхні діти асимілюються в глобалізоване неетнічне середовище. На превеликий жаль, економічні емігранти менш успішні саме в економічному плані. От-такий от парадокс. Дивна ситуація. Натомість люди, які є активними в громадянському плані, дуже часто економічно успішніші. Я ніколи нікого не засуджую, бо я сам дитина емігрантів. Але причина еміграції моїх батьків і сьогоднішніх емігрантів зовсім різна.

Дякую. А чи є певні важелі впливу на еміграційні процеси з в української влади? Як мотивувати людей повертатись?

Моя мотивація приїзду в Україну була дуже простою. Я тут для себе бачу неймовірні можливості для самореалізації, значно більші, ніж я би бачив для себе в Канаді. Це може дивно звучить, бо зазвичай вважаться, що саме в Канаді є більше можливостей для збагачення та реалізації, але це не так.

Канадська суспільна система вже давно наладнана і це означає, що емігранти починають із найнижчого рівня життя і впродовж 10-20 років добиваються якогось мінімального успіху. Через те, що система Україні ще не наладнана, відкривається багато можливостей для самореалізації та чогось значного.Я завжди вважав Україну ідеальною для самореалізацію , кращою ніж деінде в світі.

Для того, щоб було більше таких як, потрібно значно краще пояснювати діяспорі, які можливості є в Україні. Фізично привозити молодь з діяспори і показувати ці можливості. Є такий вислів: "з таким виразом обличчя слона не продаси". Мені здається, це про Україну.

Українці не вміють говорити позитивно про свою власну країну, вони не вміють бачити позитиву. Натомість його бачать люди з іншого середовища. Навпаки, українці страшенно кайфують від

нарікань, тому й існує думка, що це пропаща країна в якій немає шо робити, треба тікати. Українці самі створили такий стереотип.

Тому, коли всі місцеві навколо кажуть, що треба тікати, треба показувати можливості, привозити людей, які через свій досвід будуть бачити іншу сторону. Бо Україна насправді є країною фантастичних можливостей. Тому що тут можна брати і робити (а роботи є що) і ніхто тобі не буде заважати, й навпаки навіть дадуть дорогу, якщо матимеш інноваційну ідею. Таке середовище в світі дуже важко знайти.

А якщо говорити про корупцію. Не секрет, що вона існує в більшості країн світу, в тій чи іншій мірі. Чим відрізняється Україна від більшості країн світу у питанні корупції?

Я не знаю як на це відповідати, тому що це дуже дивна сфера чи феномен. Люди постійно говорять про корупцію. За 20 років життя в Україні, я з нею не дуже стикався. Я розумію, що те, що я з нею не стикався, то ще не означає, що її немає. Ми створюємо інституції, які з цим можуть боротися і повинні боротися, але мені здається, що ми самі собі в інформаційному полі створили імідж дуже корумпованої країни. Насправді, ми такою абсолютно не є, в порівнянні з іншими країнами.

А якщо говорити про Російську Федерацію і гібридну війну, яку вона веде? Наскільки це працює в Канаді?

На жаль, працює, але не так потужна, як це працює в США, Англії, Франції, Італії, де російські ЗМІ є фактично легітимними. У Канаді їх немає і ще одне досягнення української діяспори. Вона (діяспора) нейтралізує негативні впливи ЗМІ. Інформацію від росіян дуже рідко сприймають серйозно.

А з 2014 року змінилися стосунки між Канадою та Росією?

Так, змінилися. Цікавим є факт того, що США як одна із найбільших армій світу має в Україні 200 військових радників. Натомість канадське військо налічує приблизно 50-70 тисяч людей. На території України теж 200 військових радників. Це дуже промовистий показник.

Канада серйозно ставиться до оборонної сфери. Саме Канада була однією із країн, хто перший зрозумів, що Росію становить небезпеку для світової спільноти і для Канади. Крім того, є постійні конфлікти, що пов'язані з Арктикою, з визначенням кордонів між Канадою і Росією з північної сторони і з природніми ресурсами.
На сьогоднішній день ставлення канадського уряду до Росії є достатньо тверезим і холодним. Перший віце-прем'єр канади – Христя Фріланд, донедавна – міністерка закордонних справ Канади, вважається персоною нонґрата в Росії. Цим багато що сказано.

Дякую. А що би ви хотіли сказати чи побажати від себе людям, які читатимуть це інтерв'ю?

Пам'ятайте, що Україна – це країна можливостей. Я можу це про це говорити як людина, яка на постійній основі живе тут з 2002 року, і непогано живу, бо знову ж таки маю для цього всі необхідні (і навіть більше) можливості, яких не мав би, живучи в захищеному пінічноамериканському суспільстві. У час світової невпевненості – це чудовий момент для переосмислення свого місця перебування! CUPP

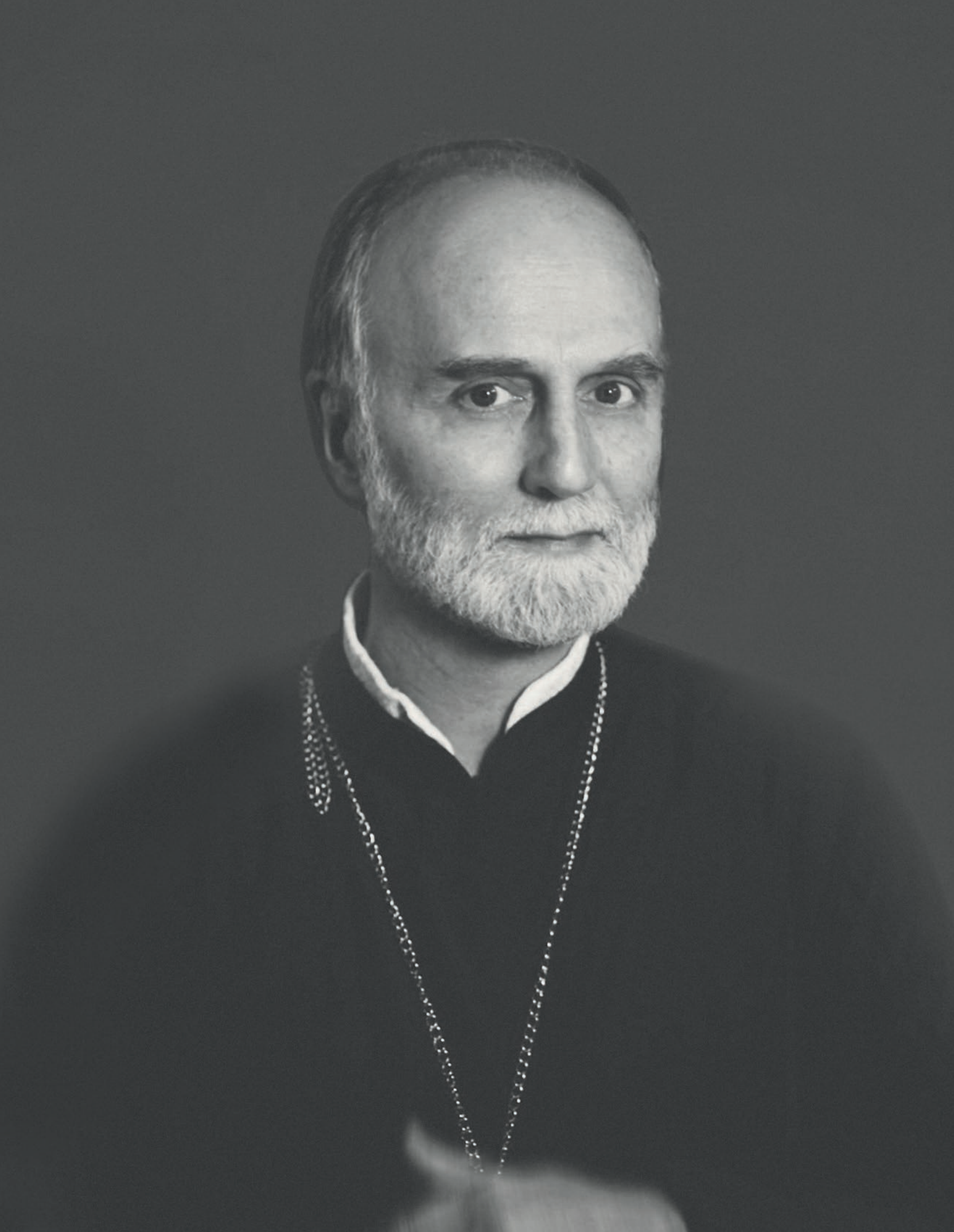

інтерв'ю з

Владикою Борисом Ґудзяком

місце проживання: США

Загалом, існувало декілька хвиль еміграції з України, тому зараз вважають, що є близько 4 поколінь української діаспори. Чи можете порівняти ці покоління між собою та їх вплив, який вони зробили на батьківщину?

Ці 4 покоління чи хвилі можна охарактеризувати по-різному. Здебільшого, еміграція в Канаду була, де копальні, ферми, наприкінці 19, на початку 20 приїжджали люди, які хотіли займатися справами і працювати. Згодом була ця 3 хвиля еміграції, після Другої Світової війни зосередилася передусім в містах, люди працювали на фабриках або в інших сферах, які характеризують урбаністичну культуру і ця еміграція була більш політичною. Це правда, що багатьох німців вивезли до Німеччини на роботу як тих кріпаків, але потім вони вже не вернулися. Їх було дуже багато, вони виїхали втікаючи від комунізму. Після Першої Світової війни невдалих спроб створити українську державу. Також, були політичні емігранти. В Парижі, де я служив була так звана петлюрівська еміграція і сам Петлюра. Чимало було в Польщі, Варшаві, Празі, де постав український вільний університет. Четверта хвиля яка виїжджала в 90х роках — це також знов є більш така економічна, якщо перша й друга хвилі подібні, третя від них відрізняється як і четверта. Третя відрізняється від попередньої, а четверта від всіх інших, якщо четверта, перша і друга економічні, все ж таки вони виїхали з цілком іншим світоглядом. Четверта хвиля є доволі детрадиціоналізована, вона несе характеристику радянського світогляду, в ній певної совковості чимало є, церковний елемент не є такий всеобіймаючий, яким він був у першій, другій, третій хвилях. Асиміляція стає чи раз швидшою. Процес асиміляції був повільніший в 1 і 2 хвилі, хоча тоді був великий тиск, скажімо, в Америці. Третя хвиля мала таку сильну етнічну національну тотожність и зберігала вона мову.

А четверта хвиля набагато швидше асимілюється. Всі ці хвилі були також позначені певними травмами й труднощами, які віддзеркалювалися в труднощах громади. Було чимало поділів, конфліктів, переходів з першої до другої хвилі. Це були майже всі греко- католики, але багато з них перейшли до православ'я через різні конфліктні ситуації, 3 хвиля ділилася за партіями, а 4 хвиля взагалі має менше такої потреби и здатності триматися разом. Є здатність ділитися. Четверта хвиля на загал одразу не створила сильних організмів. Хоча й є деякі організації четвертої хвилі. Якась частина четвертої хвилі влилася в ті структури, які були, але велика частина, я б сказав 80 відсотків лишаються на загал поза тими організаціями, які були, й не належать вони до організацій, бо вони їх не творили.

Світова українська спільнота відіграє вирішальну роль у підтримці національних зусиль для побудови мирної, процвітаючої, сильної та єдиної України. Як ви взагалі оцінюєте співпрацю з урядом України? Чи достатньо використаний / не використаний потенціал української діаспори?

Я би не сказав, що українська діаспора грає вирішальну роль у підтримці національних зусиль, але вона є важливою. Люди мусять брати відповідальність за своє духовне культурне,

соціальне, економічне політичне життя, але я думаю, що певні імпульси та співпраця впливає у значній мірі на це. Вона (прим. діаспора) поширює горизонти, вона ставить певні акценти в українське духовне життя, зокрема греко- католицька церква зазнала великої підтримки від діаспори.

Проект УКУ був би неможливим без підтримки діаспори. Різні культурні, благодійні акції діаспори стали пропозиціями для України, й вона їх або приймає або не приймає, а якщо приймає, то скажімо, у свій спосіб. Дух благодійності передається в Україні, тепер в Києві. Різні доброчинні акції відбуваються на зразок тих, що відбувались в діаспорі. Але в головних політичних течіях і серед політичних гравців, ці люди (прим. представники діаспори), як явище, я б сказав, в політиці майже відсутні. Я думаю, позитивні імпульси з діаспори могли йти, але вони дуже часто ігнорувалися и були короткотривалими і не до кінця визначальними. Вони не могли змінити політичну культуру. Певні програмні точки, зокрема, які стосувалися ширшого міжнародного дипломатичного контексту, тут діаспора своїм спілкуванням з українськими посольствами мала вплив. Дорадча рада, яку очолював Богдан Гаврилишин - це все мало певний вплив. Тепер була Наталія Яресько Міністр фінансів з діаспори. Виконувала обов'язки Міністра здоров'я Уляна Супрун, але час покаже, наскільки вплив діаспори залишився. Це є одним з чинників, одна нитка в цей скатертині, але більшість тканини є представниками з України. В Україні в політиці залишилося дуже багато радянської спадщини і пострадянських феноменів корупції. На загал, це був контекст і політична культура, в яку діаспора не вписувалась.

Деякі люди вважають, що Україна розглядає діаспору як можливість залучення фінансів і нічого іншого. Як ми будуємо взаємовигідну співпрацю?

Так, я думаю, цей етап був і минув, бо в Україні є, все-ж таки велика країна, великий народ - 40 мільйонів, є багато ресурсів. На точкові проекти діаспора може матеріально вплинути, але у великому рахунку це неможливо. Очевидно, що є люди, які хотіли б доїти діаспору і у діаспорі

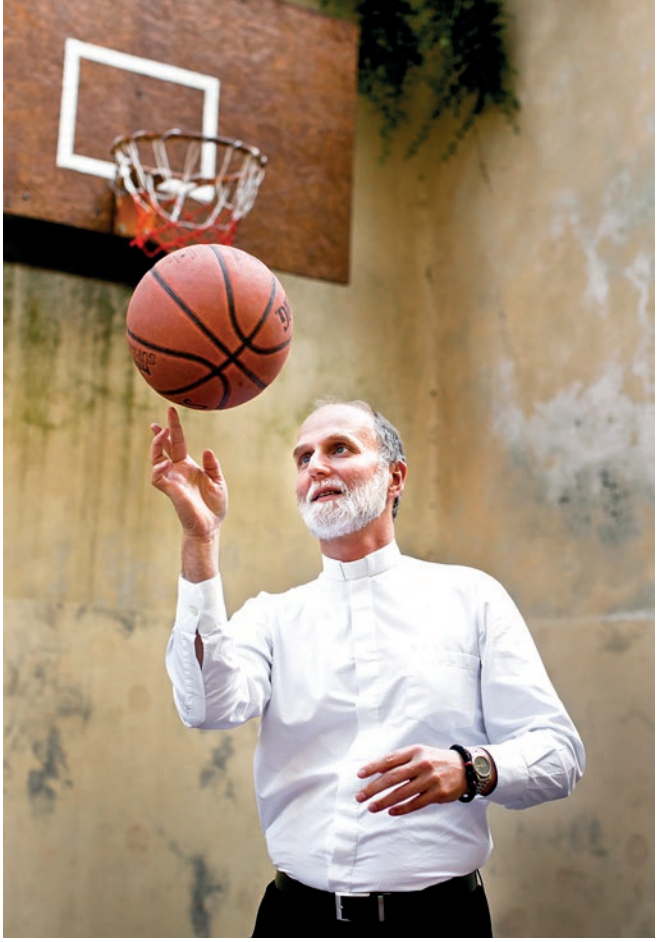

було в 90-х та 2000-х роках чимало розчарування, тепер минув цей ентузіазм діаспори, який спричиняв необережні, не до кінця розважливі інвестиції. Набралися люди здорового скепсису і одночасно визначили де і як можна допомагати чи інвестувати, тобто тепер є більш тверезий і стриманий підхід з боку діаспори. А це означає. що, однобічно з українського боку використати діаспору стає набагато складніше.

Ви мали досвід життя і роботи в США, Україні та Франції. Яке ваше бачення розвитку молоді цих країн?

Молодь сьогодні є чим раз більш подібною у глобальному контексті. Можна так сказати, що між молоддю України, Франції і США може бути більше спільного. Це як мистецтво. Сьогодні сучасне мистецтво не має національних характеристик. Якраз абстрактне мистецтво в Японії, в Перу, в Україні, в Парижі може бути дуже подібним, молодь сьогодні слухає подібну музику, в неї Інтернет культивує подібні смаки і світогляди, які цю молодь так чи інакше з одного боку зближує, а з іншого боку відзначають її від старших поколінь, і ця диверсифікація, цей розхід між поколіннями можливо є більшим, ніж бувало в минулому. Ми

бачимо, що є така велика динаміка, дуже глибокі зміни у свідомості і світогляді. Буде цікаво бачити, як це далі буде розвиватися. Є антиглобалізаційні настрої в політиці, в соціальному мисленні, так що була думка, що світ буде глобалізуватися, а тим часом деякі країни навпаки - хочуть будувати мури. В Польщі, до прикладу, вибори виграла партія, яка хоче відмежовувати Польщу від певних загальноєвропейських тенденцій, тобто ще не сказано, куди ці культурні течії понесуться. Наприклад, американські церкви останнім часом почали переживати повноту свободи, чого не було раніше. Преса і телебачення стали дуже ідеологічно розрізнені.

Розкажіть про вашу нинішню роль у розвитку Центру Анни Київської?

Цей проект ініціювався двома ентузіастками: Анною Кантер, чоловік якої був мером містечка, і Вікторією Ділінжер. Вони мали ідею купівлі церкви в цьому місті, де Анна проживала. Вони звернулися до мене , і наша єпархія взяла на себе ціль купити цю церкву, на вулиці, де Анна Ярославівна створила монастир майже 1000 років тому. Ми купили цю церкву в вересні 2012 року. Моє служіння почалося 2 грудня 2012 року офіційно. І на цій базі відкрилася парафія Бориса і Гліба. На цьому почав свій

розвиток центр Анни Київської. Він в останні роки розвивався, проводив різні акції, але ми бачимо, що була запланована на травень велика конференція, серія акцій, але, на жаль, цей час коронавірусу вніс вимушену паузу. І проект трошки заморозився, будемо бачити, як воно далі буде. Але він глибоко символічний, привернув до себе увагу і участь українців і не українців з Парижа і Франції, Західної Європи, Північної Америки. Символічна постать, можна сказати, перша українська емігрантка, це королева Франції. Вона і дипломатом в тому сенсі була, бо її Ярослав Мудрий видав заміж, щоб створити зв'язок з Французьким Королівством. Цей тисячолітній символ сьогодні набирає нового значення, коли Україна прагне розвинути свою асоціацію з Європою.

Були спроби в Інтернеті щось написати і Путін говорив, що Анна це росіянка, але це не було так скеровано, то були загальні твердження про російську версію історії. Будучи в Києві президент Порошенко підкреслив і Макрон прийняв факт, що Анна є київська і на другий день президент віддав деяку суму на ремонтні роботи в цьому приміщенні для розвитку центру Анни Київської - 150 тисяч євро.

Які наразі є успіхи/невдачі в кампанії з пошуку нових єпископів УГКЦ в США?

Мій лист був про пошук священиків. Так, у нас є великий брак священиків, це є, можливо, проблема номер один для мене як архієпископа і митрополита. Зокрема в нашій Філадельфійській Архиєпархії. В інших архиєпархіях також є ця проблема, приїхало багато людей з України, вони потребують пастирської опіки, тут є дуже мало покликань, ми потребуємо пастирів, які будуть розуміти людей і України. Зараз у мене є дванадцять кандидатів в Україні, які проходять такі семінари на зумі. Але ми маємо великі труднощі з візами, навіть перед карантином від середини минулого року більшість наших прохань священикам і семінаристам були не задоволені. І ми були на зустрічі з Держсекретарем Америки Майклом Попео, і з його помічниками я мав би підняти це питання. Зрештою, я про це писав президентові Трампу в листі ще в січні місяці. Так що це є для нас дуже важливо, щоб з України могли приїхати добрі, віддані та жертовні священики, які описані

Під час зустрічі з Папою Римським Франциском, 2019 рік © *ugcc.kiev.ua*

в цьому листі. Там є певні інтуїції щодо діаспори. Вони сформульовані в цьому листі.

Яким чином діаспора та власне громадські представники України, на вашу думку, можуть організовувати подібні проекти для просування України в світі?

Існують подібні проекти, як центр Анни Київської, дуже багато українських інституцій є в Сполучених Штатах і в Канаді. Канада - це найсильніша діаспора щодо своєї структуризації, впливу на місцевий уряд. Канадський уряд має позиції, які практично 100% в солідарності з Україною. Це є можливим, є така енциклопедія української діаспори, перші томи якої вийшли в Америці і, здається, в Австралії. Її видає наукове товариство імені Шевченка. Також, такий проект як Енциклопедія Українознавства, яку впровадив Кубійович, діаспора впроваджувала її від кінця 1940-х до середини 1980-х років, її було розроблено біля Парижа, а у Канаді, Торонто, зробили англійський переклад. Є такий центр як Український Інститут, що представляє інтереси України за кордоном, такоє є така ціла мережа церков. Мені здається, що за межами України є чотири єпархії в Америці, п'ять в Канаді, потім є Франція, Італія, Швейцарія, Німеччина та Англія в Європі. Потім у Австралії, Південній Америці три. Я думаю, що вісімнадцять єпископських структур є. Найбільштривалаірозгалужена — греко-католицька. Православна церква також має свої структури, є школи українознавства. І у всіх цих проектах сьогодні співпраця з Україною є дуже корисна обопільно. І вона повільно розвивається, тим більш, коли її заповнюють люди, які народилися в Україні. Так що проекти є можливі, вони потребують певний персонал, потрібні лідери, візія і ресурс, коли ця формула знаходиться, то може бути щось ефективне.

Який розвиток ви бачите для української вищої освіти? Чи може без участі релігійних інституцій бути створений такий сильний універ як УКУ?

Україна це є нація, яка має розгалужену систему освіти, яка технологічно булакраїною, що виробила найбільшого літака в світі, робила різну зброю, ракети. Так що ми маємо високий рівень математики й фізики. Гуманітарні науки були ущерблені тоталітарним контролем, як і соціальні. Після 30 років більш вільного розвитку Україна з одного боку могла звільнитись від тих інтелектуально-духовних кайданів, але не завжди Україна використовує свободу, щоб реформувати освіту, щоб вона могла адекватно відповісти на сучасні та майбутні потреби. Є велика інертність зокрема у вищій освіті на рівні керівництва університетів. Освіта, якібагаточоговукраїнському суспільстві є позначенням радянської корупції, а корупція змертвляє різні життєдайні процеси. Вона як кислота не дозволяє, щоб талант і праця були основним критерієм. Якісь поняття, зв'язки, кумівство і хабарі вирішують, тим самим менш компетентні, менш візійні люди опиняються на

різних посадах у всіх сферах суспільства. Так що це є великий виклик. УКУ мав цей плюс, шо він не перебудовувався. Він відкритий з нуля і до проекту запрошувалися люди, які жити згідно певного етосу, які були готові йти на жертви, і не дивились на заробіток, і жили задля ідеалу, християнського, євангельського. І в цьому контексті вдавалося принаймні досі зберегтися від корупції і цих поділів постійних, притягати до себе талановитих людей, які або вже мали моральний стержень, або хотіли його в собі утвердити. І це є розуміння, що над нами є Бог. Тобто людина має бути в більшій системі, в координатах, де є Бог на небі і це створило доволі творчу і динамічну установку, але за це треба щодня боротися, оточення є альтернативне і зрештою стало багато людей, які хотіли б знищити цю "білу ворону". Роль церкви у створенні УКУ була передусім історична і ідейна. Глава УГКЦ патріарх Йосип Сліпий створив УКУ у 1963 році в Римі. І він сформував нас, які цією ідеєю в 1970-80х роках загорілися. Ця ідея потім була перенесена благословенням церкви з Риму до Львова. Це було за церковним мандатом блаженнішого патріарха, я та інші були покликані до праці. Нам поставили конкретне завдання відновлювати богословську академію так, щоб вона стала університетом. Це було бажання УГКЦ, воля цілого Синоду, який в січні 1994 року благословив проект відновлення Львівської Богословської Академії. Глава УГКЦ є великим канцлером УКУ. Одночасно треба сказати, що церковна структура мала і має дуже багато інших проблем, і вона не може університет забезпечувати. Тобто університет мусив сам творити процеси, стилі і культуру, яка, по-перше, виховувала викладачів і працівників цієї структури. І тому на ранньому етапі практично. майже всі працівникам університету було менше, ніж сорок років. Обиралися молоді люди, яких можна було в цьому етосі сформувати. Це не лише морально-духовний етос, а це етос наявності високої інтелектуальної професійності і відкритості до спілкування у своїй ділянці з ширшим науковим і глобальним світом. Тобто, була вимога, щоб кожна секретарка знала англійську мову у той час, коли ректори українських університетів не знали іноземних мов. Кожна секретарка чи секретар мусили вміти працювати з комп'ютером. І всі студенти мусили знати і комп'ютер, і мову. Отже, університет сам мусив створити цю школу духовну, інтелектуальну, професійну і шукати ресурси. Церква не забезпечує університет, тому що це є маргінальні ресурси, які є від церкви, якийсь один процент, може. А так це очевидно - є греко-католики, які підтримують університет, приїжджають, викладають, служать в різних радах і матеріально підтримують, але університет мусив сам це виробляти. Так що ідея університету іде з цього морального духовного покровительства, але уваги і ресурсів церкви не вистачає, щоб цей проект розвернувся і далі існував. Чи повинен УКУ, Києво-Могилянська Академія, Київський університет імені Тараса Шевченка створити закордонні кампуси, подібні до Нью-Йоркського університету? Перший кампус УКУ був створений за кордоном, у Римі. Патріарх Йосип мав бачення так званих філій УКУ, і такі філії постали у Лондоні, Філадельфії, Чикаго, Буенос-Айресі, Вашингтоні, була передбачена філія в Монреалі, вона не розгорнулась. І деякі з цих філій працюють. Вашингтонська ліквідована, в Чикаго вона більш-менш завмерла, але є філія УКУ найбільш активна в Лондоні. Була в минулому філія УКУ в Буенос-Айресі, і у Філадельфії є філія УКУ. Вони в різний спосіб пов'язані з матірною УКУ. Згодом, УКУ в Україні розгорнулося, а філії мали свої традиції. Найбільш тісно пов'язаний та працює зі Львовом лондонська філія, яка має формальну назву "Український інститут". Стосовно створення закордонних кампусів інших університетів - так, варто. Нам треба мати свій досвід в різних країнах. І нести наші духовний, культурний, інтелектуальний і освітній досвіди. Як церква (будь-яких конфесій) за кордоном працює з молоддю? В молодому віці особу переслідують різного роду гріховні спокуси та виклики інколи навіть нетолерантність до церкви. Як УГКЦ працює з молоддю за кордоном? Зараз під цю пору годі похвалитися загально закордонними великими успіхами праці з молоддю. Сьогодні тенденції католиків в Америці, їх 60 мільйонів, на кожного, хто долучається до католицької церкви, шість відходять. І відхід молоді від католицької церкви починається десь у 13 років, тому що, якщо батьки виховують дітей в такій чи іншій мірі з церквою, то в 13 років молодь починає відходити. І загально перспектива є та, що церкви, принаймні в

північній півкулі, будуть менш чисельними. Вони не зможуть отримувати цілої інфраструктури. Греко-католики мали цілу систему щоденного шкільництва, діти в Америці вчилися в наших українських католицьких школах до восьмого класу, а в деяких містах і в середній школі. Але це все розлога інфраструктура дитсадків, шкіл, середніх шкіл, університетів, шпиталів, були сиротинці, різні молодіжні організації: жіночі, чоловічі. І будинки, і структури, шо досить різко зменшуються в останніх десятиліттях. Ця тенденція почалася різко в 1970х роках. І церква вертається до євангельських засад. Якщо донедавна традиційна культура несла членів церкви, тобто ти плавав на воді, і я у дитинстві, в 1960-х роках перебував серед американців ірландського походження, і всі у неділю ходили до церкви, це було прийнято. Було дивно не ходити до церкви, а тепер - навпаки, дивним стало відвідування церкви. І християнин мусить плисти проти течії, але він тоді є більш свідомий. Отже, церква матиме менші інфраструктури, але буде більш свідомою. Я запропонував поклич "від серця до серця", а не "від будинку до будинку" чи «від структури до структури». І у цьому ми є лише на ранньому етапі вироблення методології, як працювати з молоддю. Я би сказав, в нас більше невдач, аніж вдач. Ми розгублені, священники розгублені, батьки розгублені, як скеровувати своїх дітей. Але ми живемо зі спокійною вірою в те, що церква це є божий інститут, некролог церкви вже століттями пишуть, що вона стара, не витримує критики часу, але вона щоразу відновлюється.

Тридцять п'ять років тому казали, що була в Україні греко-католицька церква, до якої могли мати контакт пів процента того населення, що було до війни в 1939 році. Потім прийшов момент і церква відродилась, і якщо в підпіллі було 300 священиків, тепер їх три тисячі. Але ми вже бачимо спад покликань, ми бачимо відплив молодшого покоління. Бачимо, зо десять мільйонів українців виїхали з України, з них багато греко-католиків, і лише п'ять процентів греко-католиків, які виїхали, є глибоко зінтегрованими з церквою. Більшість розпливається, асимілюється і можливо ходить до інших церков.

Чи можна стати своїм серед чужих, яка роль діаспори й церкви в адаптації новоприбулих?

Наше завдання і покликання є допомогти людям інтегруватися, але не асимілюватися, тобто, щоб мати здоровий контакт, бути вільними у цьому суспільстві, знати мову, бути компетентними, успішними, але не поглинати всього і не відкидати свого, зокрема своєї віри. Я вважаю, що треба роботи пропозиції англійською мовою, бо у молодшого покоління зберігається "кухонна мова", це не є мова їхніх думок. І тут є дуже великий виклик, що якщо не буде сильної духовної пропозиції, то наші церкви лишаються етнічними музеями, місцями, де зберігається культура, але не відбувається заглиблення у хвилину, у дух, коли для молодого покоління ця культура вже не є своєю. Вареники ще будуть їсти зі смаком, але це лишається просто щось символічне і зверхнє. Тоді це покоління відходить від церкви. І тут є дуже непростий виклик. Є питання, чи ми можемо притягати не лише українців, бо Христос сказав: "Ідіть і вчіть всі народи, не йдіть вчить лише українців". І тут для діаспорної церкви і емігрантської є дуже непростий виклик себе переобразити, бо нові емігранти хочуть зберігати етнічні речі, але, як ми бачимо, такий підхід є приреченим до асиміляції. Тому він мусить мати інші нові аспекти.

Як підготуватись молодим братам-семінаристам до служіння закордоном, чи існує спеціальна підготовка?

По-перше, жити глибоко з Христом. Такі, як Святий Павло, апостол, які захоплені Христом, його прикладом, його жертовністю, його любов'ю. Нам не треба теплих функціонерів. Отже, перша річ є жити у Христі, з Христом, та через Христа хотіти служити іншим, плекати ту молитву. Добре знати святе письмо і літургії. Друге це є вивчати англійську мову, працювати над нею інтенсивно, по три години на день і вивчати історію нашої діаспори, історію Америки, вивчати сучасні тенденції культури, вміти їх інтерпретувати, розуміти менталітет сучасної глобальної молоді і бачити, наскільки, так як завжди це було в історії, є потреба йти до світу, але не ставати світським. І знати, що це буде тяжко, що ми можемо обіцяти сльози, піт і може кров, що це є завдання і покликання не для

несміливих і кволих духом. Але це є прекрасне, для мене найкраще, можливо, покликання. І я пережив це вже у Франції без ресурсів, коли з підтримкою саме молодих священників, які приїхали з України разом з місцевими французами і бельгійцями, швейцарцями можна було за короткий час творити цікаві духовні аутентичні моделі співжиття, життя з Богом і ближніми.

Україна є країною з різнобарвним різноманіттям - галицька ментальність, волинська, кримська/ східна, донбаська; релігійний плюралізм - безліч протестантських деномінацій, РПЦ/ ПЦУ, УГКЦ/РКЦ. Всього є до кольору і до вибору, і зважаючи на це, в нас доволі часто є одні і ті ж цінності, проте ми декларуємо їх по-різному, і через брак комунікаційних навичок, чи то якісних комунікаторів, які могли б донести сенси нашого сусіда ми часто сваримось між собою, і тому не можемо збудувати міцні інституції, які б не коливались від політчних віянь, як осіннє листя на дереві. Відповідно і питання, як нам вчитись спілкуватись однією мовою, щоб не вгашати різність, але і не замикатись в бульбашках які спілкуються відомою мені мовою - щоб протестант міг зрозуміти католика, галичанин - шахтаря зі сходу, бізнесмен громадського діяча?

Ця різноманітність не є виключно українською, вона є в багатьох країнах. Немало є монолітних націй, але в деяких націях, країнах, культурах, є менше такої гостроти в поділах. Я б сказав, основним чинником є наша історія травм. Травмована людина боїться, вона швидше реагує агресивно, себе відмежовує маскою, фасадом, муром захищає від інших. І я думаю, шо найважливіше, як фундаментально вирішувати проблеми і конфлікти, і конкретно цю тенденцію до роздрібу - це вирішувати, зцілювати травми минулого. І спільнота УКУ в цьому плані є досить свідомою. Її представники не творять нову спільноту, вони допомагають зняти маску, фасад, вони не загрожують, а просто питають, чи можеш ти мене любити. Отже, це один радикальний спосіб впливу університету на людей, що мають високі інтелектуальні амбіції. Інша важлива річ - .очевидно, творити прозорість процесів і структур, мати зрозумілі правила гри, бо в Україні правил в книжках, законах на столах є цілі стоси. Але дуже часто справи погоджуються не за правилами на столі, а передачею конвертів під столом. Потрібна довіра. Треба зменшувати страх, і збільшувати довіру. І очевидно, є питання зменшення цих бульбашок, але ціль є, щоб ця бульбашка біла прозора і відкрита. Щоб вона з одного боку була захисна і не впускала отрути, кислоти, яка нищить. А з другого, щоб ця бульбашка дихала, і щоб через неї можна було проходити і запрошувати до неї. Це основна порада, як творити краще спілкування і співпрацю в травмованому народі. Десь до 15 мільйонів українці вбуло вбито у 20 столітті або загинули неприродною смертю. Знаєте, у суспільстві, де дитина не може народитися, де менталітет абортів творить велику недовіру, і лоно матері не є безпечним, той страх на підсвідомому рівні десь селиться. Моє життя не є остаточною цінністю, воно може бути в такий чи інший спосіб ущерблене або знищене. Солідарність, і ми це побачили на Майдані, пошана до невід'ємної святості людської гідності, вона є Богом дана. Я думаю, без євангельських засад такого сопричастя годі й створити.

Заключний коментар щодо даного інтерв'ю, а також програми стажування в Канадському Парламенті та подібних програм в Америці для розвитку української молоді?

Я ціле своє доросле життя плекав такі програми і сам ними займався. Я думаю, вони відкривають горизонти, є певні небезпеки для України, що люди розгубляться, але сьогодні світ мусить бути вільним і ми мусимо йти з розплющеними очима назустріч тим викликам, які в світі є. І така практика була в УКУ — максимальну кількість студентів надсилати на різні стажування, щоб вони побачили світ. Щоб вони з перспективи світу побачили себе і свою країну. І щоб вони любили свою країну, мали досвід з різних контекстів, з різних спеціальностей, і, дай оже, поверталися і служили своєму суспільству. А якщо й вони лишаються за кордоном, щоб вони своє суспільство не забували, і якось підтримували зв'язки і проекти. CUPP

інтерв'ю з

Марією Сорокою

місце проживання: США

Існувало кілька хвиль еміграції з України. Що ви можете сказати про ці хвилі, як можете їх порівняти? Який вплив мала кожна хвиля на розвиток української культури та України загалом?

Це дуже велике важливе питання. Зараз нараховують п'ять хвиль еміграції української діаспори. Перша хвиля розпочалась на початку 20 століття, друга хвиля розпочалась після Першої Світової війни, третя — після Другої Світової війни, четверта — у 90-ті роки. Зараз вважається, що емігранти, які переїздять на постійне місце проживання в Америку, є п'ятою хвилею, тобто це середина двохтисячних років. Мене можна вважати п'ятою хвилею і вона є більш професійно-студентською. Це люди, які приїздять на навчання з метою працевлаштування у Штатах за професією. Загалом, через те, що волонтери і члени Ради директорів Razom for Ukraine, яка є неприбутковою організацією в Америці, і працює на благо України. Також, вона є платформою всіх Проєктів, які пов'язані з покращенням життя в Україні і розповсюдженням позитивного іміджу українців в Америці і загалом у світі. Зважаючи на це, у мене є багато досвіду співпраці з різними лідерами українських організацій різних хвиль. Люди з першої, другої та третьої хвилі вже відійшли з життя, але їхня робота досі існує, і вона є базою тої роботи, що ми зараз робимо як п'ята хвиля. Тому на початку 20-го століття будувалися церкви та центри при церквах, створювалися громади в містах, селах, в українському «гетто» — так їх називали. Люди працювали на благо своєї громади через те, що тоді України як держави не існувало. Само собою, спілкування було неможливим. Тому українська громада тут дуже процвітала, і тому створювались такі україно-американські заклади. Знову ж, я не є істориком, я не є експертом з тем роботи всіх цих хвиль еміграції, і тому я б хотіла з концентруватися на роботі 5-ої еміграції. Проте, попередні хвилі поставили базу, як от збереження української культури в Америці.

Тому головною метою організацій того часу було плекати українську мову, вчити дітей, тому і школи з'являлися, щоб не забувати звідки люди приїхали, аби інтеграція в американське життя не була пріоритетом. Я думаю, це був страх, що люди втрачають свою ідентичність, тому вони дуже трималися своєї української. Наприклад, я можу розказати, бо мій чоловік народився тут, але його сім'я є частиною 4-ої еміграції — це політична еміграція, коли його дідусі і бабусі втікали з України у кінці 40–их років. Вони опинилися в таборах у Німеччині та Австрії. Потім вони отримали американську візу як біженці. Їхньою метою було збереження всього українського, і дуже часто їхні бабусі і дідусі не дозволяли батькам мого чоловіка спілкуватися з американцями. Якщо приходив якийсь друг додому, они говорили англійською, це було неприпустимо. Само собою, Боронь Боже, хтось одружується з не українцем, то це повний скандал.

Чи спостерігаєте ви, що українські діаспори в США перетворюються на сталі діаспори, як-от єврейські чи китайські, або ж люди здебільшого асимілюються?

Зараз можна сказати, що люди здебільшого асимілюються, якщо треба чітко дати відповідь. Але не означає, що люди перестають брати участь в українських речах. Просто вони автоматично можуть мати роботу та побутове спілкування більш з американцями, але у свій вільний час від роботи та сім'ї, присвячувати волонтерській діяльності чи своїй традиційній українській діяльності у вихідні: «Пласт», українська церква у неділю, різні табори, фестивалі, які проходять у теплі місяці року.

Які, на вашу думку, переваги таких постійних діаспор в контексті збереження національної пам'яті для України й для діаспор загалом?

Зараз є можливість спілкуватися з Україною, знати, що там відбувається. Люди стільки часу цього не робили, говорячи про перші чотири хвилі. Але я думаю, батьки мого чоловіка були б раді це почути, тому що дуже часто вони говорять: «ти говориш українською з російським акцентом», а я їм говорю: «ви взагалі польською говорите». Тобто дуже багато запозичених слів у мене з російської, а у них з польської. Це вплив часів, коли вони виїжджали, коли вони вчили мову, як і я. Є такі моменти, коли люди критикують діаспору, говорячи, що їх цікавить більше власне побутове життя, вони не тримають контакту з сучасною живою Україною, яка є зараз відкритою для них, куди можна приїхати, де можна спілкуватись по Інтернету, і насправді знати все, що відбувається. Просто потрібно хотіти. І це нормально, тому що я знаю, що відбувається у моєму районі краще, і мені цікаво про це знати, тому що воно впливає на моє життя. Я вважаю, що українська діаспора зробила дуже багато роботи і продовжує роботи для того, щоб бути включеною в життя України як суспільства, народу і держави. Саме через цей їхній вплив і закладений фундамент ти плануєш відвідування заходів, які відбуваються в українській громаді, такі як відвідування української церкви: служба українською, потім ти йдеш на вареники, в залежності який день, різні свята. Пасха часто святкується за українським календарем. Дитячі посуботах, українська школа. Громада має заходи і вона підтримує контакт зі своїм життям. Плюс, люди між собою тусуються і спілкуються.

Ми живемо в Нью-Йорку, і тут є українське село - East Village. Коли батьки своїх дітей віддають в суботню школу чи в «Пласт», всі тусуються в кафе, або в українських ресторанах. Відбувається гурток батьків, де вони обмінюються інформацією. Люди, які народилися тут, намагаються говорити тільки українською мовою, тому що це є їхнім шансом практикувати її між собою.

Яке, на вашу думку, найбільше досягнення діаспори в США за останні роки?

Я вважаю,що українська діаспора супер-витривала, тому що, коли живеш у Нью-Йорку, паралельно

перетинається з діаспорами різних країн на міжнародних фестивалях чи під час роботи у програмах, чи в університеті. Вони часто говорять, як їх вражає активна українська діаспора, що вона не притихає. Звичайно, є піки і є спади, але, якщо взяти вимір активності, він є високим порівняно з іншими діаспорами. Майдан відіграв величезну роль, люди не втрачають зацікавленості. Вони продовжують сімейні українські традиції. Мої батьки займалися розповсюдженням української культури і знаходили способи покращення України як суспільства і держави. Тому що є робота, яка не закінчиться, немає різниці, чи це Україна, чи Америка, чи Іспанія. Вони беруть цю естафету і її продовжують. Це я вважаю величезним досягненням. Це робота, яка є 95% на волонтерських засадах. Робота, яка є після оплачуваної роботи, яка насправді займає багато часу. Але вражає те, коли даєш клич і бачиш, який відгук від людей, коли люди насправді хочуть продовжувати цю діяльність. Високий рівень активності, велика роль Майдану, люди не втрачають зацікавленість, продовжують розповсюдження укр. культури (family business) - продовжуваність "естафети"

на волонтерських засадах. Feedback від нашого ком'юніті дуже великий. На вашу думку, чи мають українські університети, як-от: Києво-Могилянська Академія, Український Католицький Університет, Київський університет ім. Тараса Шевченка створювати дочірні віддалені закордонні кампуси. схожі на кампуси Університету Нью-Йорку? Загалом, звичайно. Це не тільки рекламує Україну і показує, які є можливості. Це й дуже практично, тому що у Нью-Йорку люди шукають такого типу можливості. В Колумбійському університеті є відділ східноєвропейських навчань. І конкретно відділ українського навчання. Дуже часто туди люди звертаються, якщо вони хочуть вивчати щось пов'язане з українською культурою і історією. Також, є Ukrainian Harvard Studies в Бостоні. Це маленькі програми, які спонсоруються українською діаспорою. Вони були засновані давно, але підтримуються й досі українською діаспорою. Якщо б зацікавленість в цьому впала, ці програми закрили б. Тому що, якщо немає зацікавленості у фінансуванні, і люди не приходять, не цікавляться бути частиною цієї програми, тому, звичайно університету це не вигідно і вони це закривають. Тому, якщо відкривати щось по типу філіалів українських університетів тут, це круто б сприйнялося. Було б цікаво подивитися, як це працює з української сторони.

Розкажіть про історію створення вашої організації RAZOM, про мотивацію та перші виклики з якими зіткнулись?

Організація була створена в 2014 році, але ми почали збиратися в 2013 році, коли все почалося на Майдані. Багато людей були прив'язані до фейсбуку, Еспресо.ТВ. Дивились трансляції, що відбувається і хотіли бути частиною цього. Люди активно почали спілкуватися в форматі онлайн, і потім цей онлайн перейшов у зустрічі в кафе. І через те, що були волонтери, яки мали більше контакту з Майданом, були ті, які мали навички ІТ чи маркетингу, чи загальних комунікацій. Ми вирішили, що будемо солідарні з Майданом. Ми почали збиратись кожну неділю у публічних місцях: Нью-Йорк, Вашингтон, Філадельфія, щоб привертати увагу. Бо поки не пролилась кров, ніхто уваги не звертав, а ми вже знали, що відбувається. Ми збирали кошти на теплі речі, мінімальні медикаменти. Так вийшло, що підключилося багато людей і ми вирішили створити загальну організацію, щоб була можливість ці кошти зібрати та переслати. Це збиралося на приватний аккаунт, і людина мала б в кінці року здавати купу податків. Ми не сиділи і не думали, воно органічно вийшло. Коли Майдан закінчився ми зрозуміли, що зробили величезний шмат роботи. Було відчуття, що все тільки починається і приходили нові реформатори, і ми відчували багато натхнення працювати ще більше.

Були люди, які тут кинули свою роботу і говорили, що вони себе знайшли. Я багато речей зрозуміла для себе, що я хочу робити в цьому житті. Це переросло в більшу платформу, більшість проєктів. Так ми створили проєкт для навчання і підтримки нейрохірургів. Паралельно, це - промоція позитивного іміджу українців та України за кордоном. Багато чого дуже цікавого відбувається в Україні. Ми говоримо своїм волонтерам, що раз у рік потрібно їхати в Україну і бачити, що там відбувається вживу.

В чому нині полягає допомога Україні?

«Razom» є платформою для співпраці з організаціями, які вже існують в Україні та мають великий вплив на покращення майбутнього України. проєкти різних експертів, які мають можливість приїздити в Україну.

Який стратегічний пріоритет вашої організації в контексті співпраці з Україною та її громадянським суспільством?

Перше - це актуальність. Ми завжди хочемо розуміти, що є актуальним сьогодні в Україні, щоб не займатися проєктами, які не є актуальні. Вірус COVID-19 є актуальним. Ми збирали кошти на засоби індивідуального захисту для медсестер та лікарів. Це актуально і потрібно, ми зібрали більше 40 тисяч доларів. Також, актуально допомагати громаді у Нью-Йорку, тому що це є епіцентром епідемії. Ми створили одноразовий міні-проєкт та проводимо спілкування зі старшими людьми української громади. Також, допомагаємо українському бізнесу, а саме ресторанам, закуповуємо обіди, сніданки та розвозимо їх людям по Нью-Йорку, Нью-Джерсі. Ми це робимо не для того, щоб людей нагодувати, це неможливо, бо для цього штат

Нью-Йорк робить свою роботу. Якщо немає що їсти, це до організацій, які спеціалізуються на їжі. Ми це робимо, щоб підтримати психологічно нашу громаду. Щоб люди відчували, щоб про них не забули, тому що в них мало спілкування вживу. Також, підтримуємо україно-американські бізнеси, які страждають через те, що на них менше попиту. Актуальність - це якась криза. Другим пріоритетом є важливість кожної окремої події. Наприклад, дзвінок Зеленського з Трампом. Актуальність просто зашкалювала. Кожен рік український президент приїздить і зустрічається з українською громадою Нью-Йорку у вересні. Якраз так сталося, що Зеленський був тут під час всіх новин про дзвінок. Коли немає актуальності, є річні події, що відбуваються в Америці та займаються промоцією української культури в Нью-Йорку.

Це ми говоримо про українські фестивалі, наприклад, про українських митців з New York Fashion Week. Коли кожен рік до нас приїздить Світлана Бевза. Ми намагаємось зробити, щоб її події рекламувалися краще, якщо їй потрібні волонтери, ми їх знаходимо. Плюс, ми маємо свою велику конференцію раз на рік, яка у загальному розказує про всі наші проєкти, і це автоматично розказує про все позитивне, що відбувається в Україні. Нам пощастило, що ми живемо в Нью-Йорку, багато людей сюди приїздять з турами, концертами, виставками і ми працюємо більш як піар-компанія для того, щоб більше залучити всю українську громаду та неукраїнців для цієї роботи. Тому і є стабільною розмова-підключення. Можна почитати на сторінці про наш фестиваль «Lounge».

Ваша організація багато допомагає Україні, а як би ви хотіли, щоб Україна та її представники допомогли вашій організації, щоб це була взаємовигідна співпраця, а не one-way?

Є часто відчуття, що Америка є спонсором і віддачі немає. Насправді, нам з такими організаціями не подобається працювати, тому що ми не є грантовою організацією, хоча є фундації, які мають кошт, який вони розподіляють і не заохочують до партнерства.

Найкраща співпраця стається, коли крім збору коштів є дві організації — українська та американська. Ми багато чого вчимось від Bohdan Hawrylyshyn Foundation. Це офіси, які сидять в Україні, це люди, які є на зарплаті. Часто я жартую, що коли я приїжджаю в Київ або до Львова, я їду завітати наших партнерів, у них набагато крутіше облаштовані офіси. Якщо ми говоримо про офіс, ми працюємо на волонтерських засадах, нам не вигідно мати крутий офіс. Ми при зустрічі ще переглядаємо цю тему, тому що є бажаючі, які могли б цим займатися fulltime. Це б звичайно краще працювало б, але певно ми не доросли ще до цього моменту. Тому, коли ми їдемо в Україну і бачимо, як працюють інші організації, які були створені в той самий час вони вже давно працюють, цікаво дивитися і брати найкраще собі додому. У нас є офіс, але ми не працюємо з офісу, тому ми переключилися на онлайн.

З якими перешкодами в США та в Україні стикається ваша організація під час роботи?

1. Вигорання. Це коли люди втомлюються. У нас ж головна база в Америці. І ми шукаємо нового генерального директора в Україні, тому що попередній втомився. І багато людей з нашої команди, які працюють 6, скоро 7 років, відходять відпочити. Дехто назад вертається, а дехто не повертається та стає волонтером, дехто зовсім випадає. Нам це болюче, тому що ми можемо собі знайти крутого професіонала, класно працювати з ним рік, два, але згодом їм треба перейти, бо вони втомилися, й це стає великою втратою для нас.
2. Відчуття того, що за ті речі, які ми робимо як волонтери в Америці, ми маємо платити в Україні. З одної сторони, це зрозуміло, тому що в людей є можливості мати роботу та займатися волонтерством додатково. Деколи хотілося б, щоб це відчуття йшло з України. Ми розуміємо, що ніхто не може жити на повітря, але мати ставлення, що це має бути зроблено.
3. Завжди багато роботи. Певно тому, що це все йде від людей. Це є певним викликом.

Світове українське ком'юніті грає критичну роль в підтримці побудови мирної і процвітаючої України. Як ви оцінюєте співпрацю з владою в Україні чи вважаєте. що сили і ресурси діаспори використовуються вдало або невдало?

Є приклади, які використовуються вдало, а є такі, які невдало. Це залежить від того, з ким, ти працюєш. Якщо ти Марина Сорока, яка в Нью-Йорку, і ти вирішила написати на сайт Міністерства

культури України про свій проєкт, таке не буде працювати. Але якщо ти знайомишся вживу з тим, хто працює в Міністерстві і їм подобається твоя робота та ти розумієш, що вони тобі можуть допомогти, то такого плану проєкт може спрацювати. Наприклад, перед пандемією ми провели фестиваль сучасної української музики. Це не є рок'н'рол, це композиторська музика, яка створюється сьогодні, і створювалась 50 років тому. Нашими головними партнерами був Український Інститут в Києві, який є частиною Міністерства культури. Це була дуже позитивна співпраця. Ми зрозуміли, що люди хочуть підтримувати нашу місію, тому що наша місія є їхньою місією. Ми отримали від них грант на 17 тисяч і змогли покрити переліт і проживання композиторів. Ми запросили і змогли оплатити музикантів, що є рідкістю у наші дні. Це нас надихнуло, ніби українську державу цікавить наша робота і вони готові давати на це гроші. Приїхала Ірина Прокоф'єва, вона є program-director та була на фестивалі. Ти відчуваєш, що люди працюють. Ми офіційно подавались на гранти до інституту 2 рази і їх ніколи не отримували. А тут вийшло, що були знайомства через конференцію, через проєкти, які були створені інститутом. Ми мали можливість мати більш практичну розмову щодо цього всього. Слава Богу, що ми цей фестиваль зробили в останні вихідні лютого, бо я пам'ятаю у минулу суботу на фестивалі читали новини, що перший випадок зараження коронавірусу був зафіксований у Сієтлі. Ми змогли його на-ура провести. Це була остання наша подія. Міністри, які приїздять сюди з усіма, зустрічаються з громадою, розказують про свої проблеми але вони трохи звикли говорити з діаспорою, яка не має живого контакту з Україною, тому не завжди все чітко. В нашій ситуації ми можемо ставити конкретні питання. У нас є люди в Києві, які знають, що відбувається. Вони активні і слідкують за діяльністю цих міністерств. Також, МОЗ, тому що у нас є медичний проєкт. Ми могли напряму говорити з Уляною Супрун,у неї в команді були, не знаю, чи залишилися, молоді й активні реформатори. Ми продовжуємо намагатися працювати і правду говорити в очі владі, коли вона використовує нас як піар або використовує кошти неправильно.

Щороку близько мільйона українців покидають батьківщину. Що може служити стимулом, щоб українці повернулись назад?

Це не має бути пріоритетом. Треба працювати з людьми, які живуть в Україні. Навчання та знаходження праці для молодих людей. Тому що набагато більше людей нашого віку, а також молодші набагато більше говорять англійською. Вони можуть подорожувати, навчатися на коротких програмах за кордоном і повертатися. В них і так вибору немає, вони мають повернутися, тому чому б з ними не працювати з початку. Що Україна може зробити з нинішніми орієнтирами зовнішньої політики? Є багато хороших речей, але є люди, які свою роботу не роблять і вони скидають це на те, що немає бюджету. Але насправді, я в такі виправдовування не вірю. Найкраще - це залучати людей з різних держав для зовнішньої політики, які живуть там на постійній основі, які мають контакти в державах. Якщо ми говоримо про Америку, то контакти від уряду до різних секторів

бізнесу і неприбуткових організацій в Америці. Коли приїздить делегація консулів, і вони 6 років висилаються, вони мають щось вивчати по-новому. У кінці-кінців вони намагаються робити схожі проєкти, але в них не так ефективно виходить, тому що вони на новій території. У нас є багато прикладів співпраці з Консульством, тут в Нью-Йорку. Коли ми зробили інструмент «e-Council», де люди записувалися на прийом до консулів онлайн, щоб не стояти в живій черзі і мати запрошення на конкретну годину. Це й співпраця з культурним відділом Консульства, коли вонипривозять українські фільми, вистави сюди. Майже завжди вони просять, щоб ми рекламували їх, щоб люди приходили. І вони були офіційними партнерами музичного фестивалю в лютому.

Наскільки сильним відчувається вплив російської інформаційної війни на суспільство в США, на вашу думку?

Вплив є. Звичайно, зараз люди більше знають про Україну. Дуже часто новини, які люди чують, приходять від російських джерел. Якщо Росія має зацікавленість щось перевернути і своєю мовою сказати, щоб це не було вигідно Україні, вони вкладають в це гроші і зусилля. Дуже гарний приклад - фільм «The Great Hack». Ми на своїй шкірі це деколи відчуваємо, як воно працює. Є представники української сторони ООН, з ними у нас є партнерство, коли ми допомагаємо організовувати їм якісь події. В 2018 році я була частиною генеральної асамблеї, і ми мали можливість запросити наших ветеранів на подію, коли ми говорили про Крим. Вонин своїми словами розказували, що Росія напала на Україну, і ветерани задавали питання представнику Російської Федерації стосовно російських військ на території України. Там не було трансляції, та тільки можна було своїми словами переказати. Як тільки російська делегація вийшла з кабінету, вони всі кинулися писати в Twitter, що озброєні українські чоловіків з автоматами у масках, але питання у формі ставили жінки-ветерани. Цю ситуацію перекрутили на інший бік. Ми були вражені, як це працює. І коли ми говорили з українською стороною, що треба швидко їм відповідати, вони вирішили не рухати процес та дотримуватися власної стратегії. Тобто, чим більше ми починаємо відповідати, тим більше воно розгортається. З одної сторони, ти розумієш цю стратегію, а з іншої, це не є правильно. ООН все-ж-таки забанили конкретних людей зі своєї території на 1 рік.

Чи вважаєте ви корупцію однією з основних проблем і викликів України на сьогоднішній день? Як ви оцінюєте роль міжнародних партнерів в заснуванні Вищого Антикорупційного Суду?

Корупція — це найбільша проблема в цілому світі та її дуже багато навіть в Америці. І всі партнери-американці, які працюють з Україною є страшно корумпованими. Через те, що в Україні така корупція, на якій можна добре заробити. Туди кидаються міжнародні партнери. Часто, коли дивишся, на що гроші витрачаються, наприклад, американська організація, яка дає грант Україні на закупівлю чогось, а ця закупівля йде через американську компанією, тому це замкнене коло. Ніби вони витрачають гроші американців, які платять податки. Це дуже актуально для зброї та військових закупівель. Корупція є всюди, але є і так, коли все йде таким чином, як і має бути. Американські програми виділяють гранти і «БУРу (Будуємо Україну Разом)», і іншим організаціям, коли є впевненість, що гроші йдуть на потрбіні цілі. Український Інститут дає нам гроші, вся звітність і все відкрито. Але чим більша організація, чим більша витрата грошей, тим більше корупції. Не треба тикати пальцями, як-от на Трампа. На мою думку, про українську корупцію багато знають, бо вона на слуху, про неї багато говорять, пишуть твіти, показують на телебаченні. Будь-якими способами Україну намагаються дискредитувати як частину Європи, як країну, якій можна довіряти. Інші країни витрачають багато зусиль на свій імідж, і вони закривають свою корупцію медійними кампаніями, тому що розуміють, що це негативний імідж. А це така машина, тому що країні необхідно витрачати зусилля на те, щоб люди перестали говорити, яка вона корумпована. Ваша думка стосовно даного інтерв'ю, чому саме погодились на нього і що думаєте взагалі про цей проєкт від програми КУПП? Мені вигідно про це говорити. Я завжди відкрита для розмови з людьми, які

роблять хорошу справу на такі теми нашої роботи. Мені вигідно послухати, що ви робите і подивитися, які ще існують програми, ціль яких співпадає з нашою, переказувати вголос, для чого ми це робимо. Я завжди, коли меня Юра (Юрій Дідула - лідер програми «Будуємо Україну Разом») говорить, що це класна людина і треба з нею поговорити, я за можливістю завжди готова на це. Щодо КУПП: чим більше молодих людей подаються на програми такого плану, тим краще, оскільки вони повернуться і будуть ділитись набутим досвідом в Україні. В цьому зацікавлена я,як українка та як член організації «Razom for Ukraine» Якщо є можливість допомогти персонально як людина, завжди готова, тому що це тільки збагачує кругозір. Чим більше побачиш всього, тим легше потім щось своє робити. І нам теж вигідно робити, що ми робимо разом. ветерани на них напали та їхню делегацію треба забанити з території ООН. Вони вказували на чоловіків з автоматами у масках, але питання у формі ставили жінки-ветерани. Цю ситуацію перекрутили на інший бік. Ми були вражені, як це працює. І коли ми говорили з українською стороною, що треба швидко їм відповідати, вони вирішили не рухати процес та дотримуватися власної стратегії. Тобто, чим більше ми починаємо відповідати, тим більше воно розгортається. З одної сторони, ти розумієш цю стратегію, а з іншої, це не є правильно. ООН все-ж-таки забанили конкретних людей зі своєї території на 1 рік.

Чи вважаєте ви корупцію однією з основних проблем і викликів України на сьогоднішній день? Як ви оцінюєте роль міжнародних партнерів в заснуванні Вищого Антикорупційного Суду ?

Корупція — це найбільша проблема в цілому світі та її дуже багато навіть в Америці. І всі партнери-американці, які працюють з Україною є страшно корумпованими. Через те, що в Україні така корупція, на якій можна добре заробити. Туди кидаються міжнародні партнери. Часто, коли дивишся, на що гроші витрачаються, наприклад, американська організація, яка дає грант Україні на закупівлю чогось, а ця закупівля йде через американську компанією, тому це замкнене коло. Ніби вони витрачають гроші американців, які платять податки. Це дуже актуально для зброї та військових закупівель. Корупція є всюди, але є і так, коли все йде таким чином, як і має бути. Американські програми виділяють гранти і «БУРу (Будуємо Україну Разом)», і іншим організаціям, коли є впевненість, що гроші йдуть на потрбіні цілі. Український Інститут дає нам гроші, вся звітність і все відкрито. Але чим більша організація, чим більша витрата грошей, тим більше корупції. Не треба тикати пальцями, як-от на Трампа. На мою думку, про українську корупцію багато знають, бо вона на слуху, про неї багато говорять, пишуть твіти, показують на телебаченні. Будь-якими способами Україну намагаються дискредитувати як частину Європи, як країну, якій можна довіряти. Інші країни витрачають багато зусиль на свій імідж, і вони закривають свою корупцію медійними кампаніями, тому що розуміють, що це негативний імідж. А це така машина, тому що країні необхідно витрачати зусилля на те, щоб люди перестали говорити, яка вона корумпована.

Ваша думка стосовно даного інтерв'ю, чому саме погодились на нього і що думаєте взагалі про цей проєкт від програми КУПП?

Мені вигідно про це говорити. Я завжди відкрита для розмови з людьми, які роблять хорошу справу на такі теми нашої роботи. Мені вигідно послухати, що ви робите і подивитися, які ще існують програми, ціль яких співпадає з нашою, переказувати вголос, для чого ми це робимо. Я завжди, коли меня Юра (Юрій Дідула - лідер програми «Будуємо Україну Разом») говорить, що це класна людина і треба з нею поговорити, я за можливістю завжди готова на це. Щодо КУПП: чим більше молодих людей подаються на програми такого плану, тим краще, оскільки вони повернуться і будуть ділитись набутим досвідом в Україні. В цьому зацікавлена я,як українка та як член організації «Razom for Ukraine» Якщо є можливість допомогти персонально як людина, завжди готова, тому що це тільки збагачує кругозір. Чим більше побачиш всього, тим легше потім щось своє робити. І нам теж вигідно робити, що ми робимо разом. CUPP

інтерв'ю з

Евгеном Чолійом

місце проживання: Канада

Ви здійснювали велику кількість подорожей по світу та спілкувались з представниками української діаспори у 56 країнах. Як діаспори є організовані?

Українські громади гуртуються навколо наших церков. Відтак створюють українські школи, різні громадські організації, зокрема молодіжні організації та мистецькі колективи, у тому числі хори, танцювальні ансамблі та драматичні гуртки.

Історично так склалось, що найбільші за численністю діаспори є у Російській федерації, Канаді, США та Польщі. Найкраще організовані поселення у Канаді, США, Великій Британії, Румунії, Польщі, Бразилії та Австралії. Структура та організованість діаспори залежить від багатьох чинників, таких як: кількість українців на одній території, сумарного часу проживання та ступеню інтеграції членів діаспори у життя країни, в якій вони проживають, а також політичних та економічних умов, які дозволяють створювати та підтримувати громади. Так, для прикладу, канадці українського походження вже є частиною канадського суспільства за останні 125 років та можуть успішно просувати українські інтереси до державних і місцевих органів влади.

В цілому протягом своєї кар'єри, я не бачив, щоб якась діаспора мала патент на патріотизм та любов до України, всюди можна знайти дуже зацікавлених та відданих Україні людей.

Представники діаспори завжди були залучені по-різному у розбудову спільноти, і часто їх вклад залежав від обставин. Пам'ятаю, як під час Помаранчевої революції спостережна місія з Канади, яка складалась переважно з мешканців Західної Канади, які слабше розмовлял українською мовою, вилетіла до України. Нагадаю, що тоді повторний другий тур виборів припав на дату католицького Різдва і ці люди вилетіли до України, залишивши сім'ю та святкування, бо таким чином вони хотіли зробити щось значне та корисне для України. І як вони казали – "це був їх шанс".

Таким чином, можна стверджувати, що кожна спільнота має історично і політично різний потенціал для реалізації допомоги України, але загалом, зацікавлення та любов присутня у всіх.

Яку на Вашу думку роль відіграв Світовий Конґрес Українців (СКУ) на міжнародній арені та які основні його досягнення?

СКУ було засновано 1967 р. Ця міжнародна надбудова об'єднує та координує діяльність 20-ти мільйонної української діаспори у більш ніж 60-ти країнах світу.

Безумовно, основним та найбільш успішним досягненням СКУ є внесок у відновлення незалежності України. З цією метою СКУ інформував світ про колоніальний стан України, зокрема порушення прав та свобод громадян, переслідування церковних та культурних діячів, знищення національного та культурного надбання українського народу. А також СКУ повідомляв про реальну історію України, зокрема про Голодомор 32-33 років, як геноцид українського народу спричинений радянською владою.

Після проголошення Незалежності, СКУ спрямував свої зусилля на утвердження української державності та на дипломатичне визнання України, на входження України до міжнародних організацій та на відродження українського релігійного та культурного життя.

З 2010 р., СКУ активно долучився до підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, та до процесу введення безвізового режиму для України.

СКУ також сприяв наданню Томосу про автокефалію Православної Церкви України у 2019 р. В цій справі я зустрічався зі Святійшим Вселенським Патріархом Варфоломієм I, Архієпископом Константинополя–Нового Риму, передав йому резолюції річних загальних зборів СКУ із закликом до Вселенського Патріарха надати Томос про автокефалію Православної Церкви України.

Як здійснюється співпраця між українською владою та СКУ? Чи вона сильно змінюється залежно від Уряду в Україні?

Співпраця між Україною та українською діаспорою була завжди, але мала різний характер.

До проголошення Незалежності співпраця з українським народом мала більш закритий характер та полягала у проведенні різних заходів із метою допомогти українському народові відзискати свою незалежність та наголосити на міжнародних форумах про грубі порушення прав людини українців у СРСР.

Після проголошення Незалежності СКУ допомагав у визнанні країнами проживання української діаспори Незалежності України та її розбудови, а також у придбанні приміщень для посольств і забезпеченні їх приладдям. У додатку СКУ активно співпрацював та допомагав урядовцям і дипломатам України на різних форумах.

З 2014 р. СКУ почав встановлювати структуровані зв'язки з владою України у рамках Меморандумів про співпрацю з Кабінетом Міністрів України від 2014 р. та від 2016 р. Втілення в життя цих Меморандумів СКУ здійснювалось у рамках конкретно визначених планів дій з міністерствами України, та на підставі домовленостей з Президентом, Головою Верховної Ради, Прем'єр-міністром та з іншими представниками владних структур України.

Наприклад, у перших роках після Майдану, як Президент СКУ, я виступав на таких міжнародних форумах, щоб допомогти у розбудові України та щоб подолати російську гібридну агресію, а саме:

- Національна конференція Американських рад з міжнародних питань на тему "Виклики безпеки, що стоять перед Заходом", 12 листопада 2015 р., Вашинґтон, США;
- Сесія Комітету з політичних питань і демократії Парламентської асамблеї Ради Європи на тему "Політичні наслідки кризи в Україні", 7 грудня 2015 р., Брюссель, Бельгія;
- Сесія Делегації до Парламентського Комітету асоціації ЄС-Україна Європейського Парламенту на тему "Обмін думками про стратегічну комунікацію ЄС і гібридну війну в Україні", 8 грудня 2015 р., Брюссель, Бельгія;
- Конференція Фундації "Абсолютно нова Україна" на тему "Успіхи і невдачі в реформуванні України", 29 березня 2016 р., Гаага, Нідерланди;
- Конференція Інституту Nexus на тему "Битва за Європу", 2 квітня 2016 р., Амстердам, Нідерланди;
- Сесія Комітету Парламентської асамблеї НАТО з цивільного виміру безпеки на тему "Дві війни

України: захист незалежності та імплементація справжніх реформ", 28 травня 2016 р., Тирана, Албанія;

• Додатковий захід сесії Парламентської асамблеї ОБСЄ на тему "Порушення людських прав та фундаментальних свобод у Криму", 2 липня 2016 р., Тбілісі, Грузія;

• Експертний форум Варшавського саміту "НАТО в захисті миру: 2016 р. і далі", на тему "Збереження миру шляхом зміцнення свободи, справедливості і безпеки в світі", 9 липня 2016 р., Варшава, Польща;

• Українські Парламентські слухання на тему: "75-ті роковини трагедії Бабиного Яру: уроки історії та сучасність", 27 вересня 2016 р., Київ, Україна;

• Засідання на тему підтримки України в боротьбі з російською агресією Комітету НАТО з партнерства і колективної безпеки на рівні політичних радників та заступників голів місій, 21 лютого 2017 р., Брюссель, Бельгія;

• Додатковий захід сесії Парламентської асамблеї ОБСЄ на тему "Посилення енергетичної безпеки в регіоні ОБСЄ", 23 лютого 2017 р., Відень, Австрія;

• Наукова конференція Товариства української діаспори в Греції "Українсько-грецька думка" під егідою Академії наук України на тему "Еллінізм в Україні: історичні складові, сьогодення та перспективи", 23 квітня 2017 р., Афіни, Греція;

• Експертний форум Варшавського Саміту "360/OSOpenSource", панель на тему "Який факт?", 7 липня 2017 р., Варшава, Польща;

• Публічна лекція у Центрі європейських студій Австралійського національного університету на тему "Ставлення ЄС до держав колишнього Варшавського договору та пострадянських республік", 9 серпня 2017 р., Канберра, Австралія;

• Стратегічна сесія Атлантичної ради з нагоди вручення її нагороди "GlobalCitizenAwards", 19-20 вересня 2017 р., Нью-Йорк, США;

• Додатковий захід сесії Парламентської асамблеї Ради Європи на тему "Гуманітарна криза в Україні та триваюча російська агресія", 23 січня 2018 р., Страсбург, Франція;

• Конференція в Європейському Парламенті на тему "4 роки окупації. Шляхи підтримки Криму і кримських татар", 31 січня 2018 р., Брюссель, Бельгія;

• Додатковий захід сесії Парламентської асамблеї ОБСЄ на тему "Порушення прав людини та фундаментальних свобод в Криму", 22 лютого 2018 р., Відень, Австрія;

• Конференція Європейського Парламенту на тему "Гуманітарні наслідки російської агресії в Україні", 27 лютого 2018 р., Брюссель, Бельгія;

• Передконференційний семінар Офісу ООН з координації гуманітарних ситуацій на тему "Працюючи разом для "Сталого розвитку гуманітарної допомоги", 4 березня 2018 р., Дубай, Об'єднані Арабські Емірати;

• Конференція Атлантичної ради "Агресія Кремля в Україні: домагатися відшкодування вилученої та знищеної приватної власності", 20 березня 2018 р., Вашинґтон, США;

• Панельна дискусія в Українському кризовому медіа-центрі на тему: "Ціна агресії Кремля в Україні: матеріальна сторона", 7 червня 2018 р., Київ, Україна;

• Спеціальна експертна дискусія щодо посилення регіональної стійкості до дезінформації в рамках

Другої Міжпарламентської конференції на тему: "Грузія, Молдова та Україна: посилення міжпарламентського компоненту регіонального та безпекового співробітництва та розвиток взаємодії з ЄС та НАТО", 9 червня 2018 р., Київ, Україна;

- Конференція Європейського Парламенту на тему "Забезпечення миру на Донбасі: Роль миротворчої місії", 28 червня 2018 р., Брюссель, Бельгія;
- Додатковий захід сесії Парламентської асамблеї ОБСЄ на тему "Екологічна оцінка та пріоритети відновлення Східної України", 8 липня 2018 р., Берлін, Німеччина, та
- Додатковий захід сесії Парламентської асамблеї ОБСЄ на тему "Північний потік-2 та його вплив на країни, члени ОБСЄ", 9 липня 2018 р., Берлін, Німеччина.

СКУ завжди намагався співпрацювати та підтримувати стосунки з українською владою. Однак, на Саміті ЄС у листопаді 2013 р. у Вільнюсі, Литва, я, як Президент СКУ, звертався до представників МЗС країн-членів ЄС із закликом підтримувати громадянське суспільство на Майдані та здійснювати тиск на владу в Україні, щоб вона шанувала свій народ.

Яким чином СКУ сприяє у функціонуванні українських діаспор по світу?

СКУ підтримує тісні контакти з громадами у понад 60-ти країнах світу та намагається долучитись та захистити їх людські та національні права. Наприклад, як Президент СКУ, я:

- Порушував під час зустрічей з представниками релігійних і владних структур у різних державах світу важливі українські справи, які стосувалися проведення Богослужінь українською мовою, надання приміщень для проведення культурно-освітніх заходів, підтримки українських шкіл, випуску матеріалів про українську історію та підтримки різних місцевих проектів;
- Сприяв поверненню українській громаді Польщі 21 березня 2011 р. Народного дому в Перемишлі, який був конфіскований під час антиукраїнської операції "Вісла" в 1947 р.;
- Сприяв створенню української крайової центральної репрезентації в Німеччині - Об'єднання українських організацій у Німеччині;
- Підтримував створення Координаційної ради українських громад у Туреччині;
- Порушив перед владними структурами Угорщини питання, що вибори до Державного органу самоврядування українців у цій країні пройшли всупереч місцевому законодавству, що остаточно допомогло позитивно вирішити цю справу на користь української громади;
- Порушив перед владними структурами Румунії питання про важливість представлення української етнічної меншини в Румунському Парламенті;
- Порушував під час зустрічей з високопосадовцями міжнародних інституцій та на форумах світового масштабу питання про брутальні утиски українців у Російській Федерації з боку російських владних структур, у тому числі щодо ліквідації двох українських громадських організацій: Федеральної національно-культурної автономії українців Росії та Об'єднання Українців Росії, а

також Бібліотеки української літератури в Москві.

У чому, на Вашу думку, полягає найбільша загроза зі сторони РФ? Як, на Вашу думку, можна їй протидіяти?

На мою думку, найбільша загроза від РФ полягає у її гібридній агресії проти України, яка, між іншим, включає потужну дезінформацію.

Наприклад, у 2019 р. я очолив Спостережну місію СКУ під час президентських та парламентських виборів в Україні. За складом та обсягом своєї діяльності Місія СКУ була унікальною, оскільки вона включала: а) короткотермінових спостерігачів, які проводили моніторинг виборчого процесу не лише в Україні, але і в українських дипломатичних місіях за кордоном; та б) довгострокових спостерігачів, котрі здійснювали медіа-моніторинг за межами України. Довгостроковий медіа-моніторинг здійснювався дистанційно та відбувався у два етапи: 1) довгострокові спостерігачі СКУ вносили в свої онлайн-звіти статті, спрямовані на те, щоб дискредитувати або заплямувати виборчий процес в Україні; та 2) моніторингова команда тоді систематизувала та аналізувала дані з цих звітів та робила відповідні висновки. Місія СКУ помітила різні дезінформаційні наративи під час виборів із російських джерел, котрі розповсюджувалися на різних мовах через традиційні й соціальні медіа поза межами України. Дезінформаційні наративи, зафіксовані довгостроковими спостерігачами Місії СКУ, включали наступні: (а) неправдиву інформацію про те, що це Україна, розгорнула війну на Донбасі; (б) закиди, що українська влада є радикальна і ксенофобська; та (в) заяви, що порушення під час виборів були настільки разючими, що їх навіть не можна назвати виборами, незважаючи на те, що міжнародні спостережні місії заявили, що президентські та парламентські вибори в Україні відповідали міжнародним стандартам проведення демократичних виборів.

Які, на Вашу думку, є головні завдання української діаспори на майбутнє?

Сьогодні ми мусимо допомогти Україні захистити свою територіальну цілісність від російської агресії та сприяти євроінтеграційним і євроатлантичним процесам України.

Нам слід і далі робити різні заходи для продовження і посилення цільових санкцій проти Російської Федерації, поки вона не деокупує території Криму і Сходу України.

Оскільки складником гібридної війни Російської Федерації є потужна дезінформаційна кампанія, нам також потрібно доносити до світу інформацію, що Україна реформується, модернізується та підносить свій економічний рівень.

Вважаю, що дуже важливо залучити молодь до протистояння російській пропаганді. Для цього потрібно змобілізувати велику кількість молодих людей, які розуміють специфіку соціальних мереж, та вмотивувати їх розказувати про ті зміни, які відбуваються в Україні, а також висвітлювати постійну російську гібридну агресію проти України.

Ви недавно очолили ГО "Україна-2050". Які є її головні завдання на майбутнє?

19 грудня 2019 р. у Києві відбулися офіційні установчі збори Громадської організації (ГО) "Україна-2050" за участю українців з України та української діаспори, на яких я був обраний Президентом.

Основні цілі ГО України-2050 складаються з чотирьох частин, а саме, сприяння: (I) набуттю повноправного членства України в НАТО; (II) набуттю повноправного членства України в ЄС; (III) забезпеченню Патріаршого статусу, як для Православної Церкви України, так і для Української Греко-Католицької Церкви; і (IV) входженню України в число перших 10 країн ЄС із найбільшим рівнем валового внутрішнього продукту (ВВП) та перших 20 країн за Міжнародним індексом щастя.

EA7

CANADA-UKRAINE PARLIAMENTARY PROGRAM
ПАРЛЯМЕНТАРНА ПРОГРАМА КАНАДА-УКРАЇНА
PROGRAMME PARLIAMENTAIRE CANADA-UKRAINE

30 РОКІВ В ОБЛИЧЧЯХ ЛІДЕРІВ

Парламентська Демократія

Браян Малруні (1984-1993)

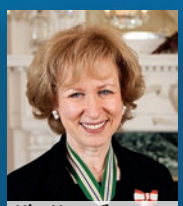
Кім Кемпбелл (1993)

Жан Кретьєн (1993-2003)

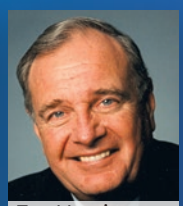
Пол Мартін (2003-2006)

Стівен Гарпер (2006-2015)

Джастін Трюдо (2015-2019)

Джастін Трюдо (з 2019)

Президентська Демократія

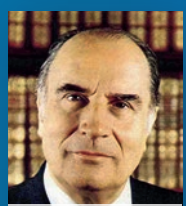
Франсуа Міттеран (1981-1995)

Жак Ширак (1995-2007)

Ніколя Саркозі (2007-2012)

Франсуа Олланд (2012-2017)

Емманюель Макрон (з 2017)

Парламентська Демократія

Джон Мейджор (1990-1997)

Тоні Блер (1997-2007)

Ґордон Браун (2007-2010)

Девід Камерон (2010-2016)

Тереза Мей (2016-2019)

Борис Джонсон (з 2019)

Президентська Демократія

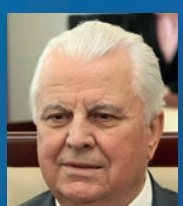
Леонід Кравчук (1991-1994)

Леонід Кучма (1994-2005)

Віктор Ющенко (2005-2010)

Віктор Янукович (2010-2014)

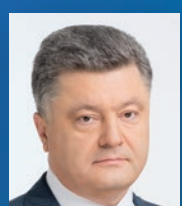
Петро Порошенко (2014-2019)

Володимир Зеленський (з 2019)

Керована Демократія

Борис Єльцин (1991-1999)

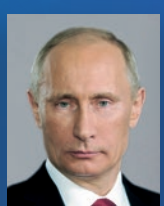
Володимир Путін (2000-2004)

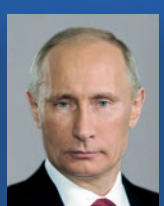
Володимир Путін (2004-2008)

Дмитро Медведєв (2008-2012)

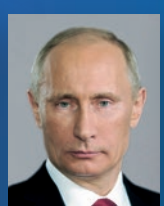
Володимир Путін (2012-2018)

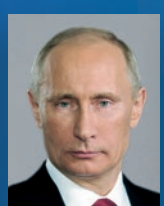
Володимир Путін (2018-2024)

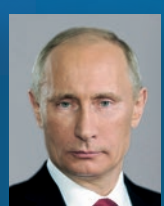
Володимир Путін (2024-2030)

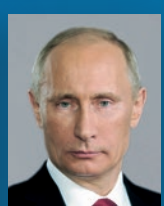
Володимир Путін (2030-2036)

Володимир Путін - Президент пожиттєво за наслідками поправок до Конституції Російської Федерації від 2020 року.
Результати виборів в керованій демократії - наперед визначені.